

аудитор має в своєму розпорядженні всі необхідні дані з оборотами і сальдо рахунків для розрахунку різних фінансово-економічних показників. Доцільно аудитору, використовуючи функції Excel, розробити додаток з формулами для розрахунку базових показників і користуватися ними на постійній основі.

Для відстеження змін статей звітності, використовуючи файли оборотно-сальдових відомостей, можна будувати динамічні ряди, що відображають тенденції в розвитку економічного суб'єкта, який перевіряється.

Ще однією важливою аналітичною процедурою, яка легко виконується за допомогою електронних даних клієнта, є обчислення бази оподаткування для різних податків. Основою для розрахунків є обороти і залишки по рахунках, які є в оборотно-сальдових відомостях. Наступним кроком є співставлення розрахункових даних з даними, представленими в податкових деклараціях економічного суб'єкта. Ця процедура проводиться на етапі планування аудиторської перевірки оформляється у вигляді спеціальної таблиці. Розроблені таблиці з введеними формулами для різних видів податків можуть бути підготовлені заздалегідь і застосовуватися на постійній основі. За наявності розбіжностей між даними необхідно передбачити процедури, направлені на з'ясування причин визначених відхилень. В ході аудиторської перевірки дані бухгалтерії можуть не підтверджуватися отриманими аудиторськими доказами. У цих випадках в відповідні графи таблиць вносяться необхідні коректування. Підсумкові відхилення аналізуються з використанням встановленого для даного сегмента звітності рівня істотності.

Запитання для контролю знань:

1. Які завдання допомагають вирішувати аудиторам комп'ютери?
2. Яке основне призначення комп'ютерів в аудиті?
3. Що повинні забезпечувати програмні засоби, які використовуються аудитором при проведенні аудиту?
4. Що повинен знати і вміти аудитор для проведення аудиту в

комп'ютерному середовищі?

5. Назвіть основні напрями взаємодії аудитора з експертом.
6. Назвіть складові аудиторських процедур.
7. Що необхідно врахувати аудитору під час планування проведення комп'ютерного аудиту?
8. Назвіть особливості системи КОД.
9. Охарактеризуйте види ризиків в середовищі комп'ютерних інформаційних систем підприємства.
10. Назвіть ризики, пов'язані з програмною системою обробки інформації.
11. Назвіть ризики, пов'язані з кваліфікацією аудитора.
12. Назвіть завдання аналітичних процедур.
13. Які етапи виконання аналітичних процедур використовує аудитор?
14. Назвіть методи проведення аналітичних процедур в аудиті.

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Програма «Асистент Аудитора».
2. Програма «Помощник аудитора».
3. Програмний комплекс «ЕкспрессАудит: ПРОФ».
4. Програма AuditXP «Комплекс Аудит».
5. Комплексна система AuditNET.
6. Програма «IT Audit: Аудитор».
7. Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит».
8. Система IDEA.

Специфікою сучасного етапу розвитку підприємств, особливо великих, є зростання кількості і складності господарських операцій. Тому необхідність використання аудиторами комп'ютерних методів обробки числових даних як в ході перевірки, так і при виконанні аналітичних процедур доказів, як правило, не вимагає. Така автоматизована обробка дозволяє легше виявляти важливі тенденції в діяльності підприємства, виявляти незвичайні відхилення і диспропорції показників. Можна відзначити, що застосування програм автоматизації аудиторської діяльності дозволяє більш ефективно планувати і проводити сам процес аудиторської перевірки.

1. Програма «Асистент Аудитора»

Аудиторська програма «Асистент Аудитора» фірми «Сервіс-аудит» є професійною інформаційно-довідковою системою. Вона призначена для аудиторських фірм, приватних аудиторів, а також фірм і підприємств, що прагнуть підвищити ефективність роботи служб внутрішнього аудиту і фінансово-економічних служб.

Програма являє собою велику базу даних з нормативним забезпеченням аудиту, методиками аудиту, шаблонами робочих документів аудитора, довідковою інформацією з

бухгалтерського обліку та оподаткування. Механізм пошуку дає можливість легко знайти потрібні документи, розкласти їх по системі створених користувачем папок, а потрібні фрагменти текстів позначити закладками для швидкого доступу. Тобто, «Асистент аудитора» – це електронна нормативна база, створена спеціально для аудиторів.

У використанні система дуже проста. Інформація в ній згрупована у декілька тематичних розділів.

У розділі «*Підготовка та планування аудиту*» знаходяться шаблони документів, необхідних для оформлення відносин з клієнтами (листи-зобов'язання, типові договори), довідкові та методичні матеріали з проведення підготовчих заходів, оцінці аудиторського ризику, рівня суттєвості, приклади планів перевірок і багато іншого. Шаблони вивантажуються в Word, де їх можна заповнити, відредагувати або роздрукувати.

У розділі «*Методологія аудиту*» зібрані різні методики аудиту, створені авторами програми.

Розділ «*Робочі документи аудитора*» містить анкети з різних ділянок бухгалтерського обліку. Вони покликані допомогти при виконанні аудиторських процедур і тестуванні окремих ділянок бухгалтерського обліку на підприємстві. У цей розділ також включені методичні матеріали, покликані допомогти в підготовці й оформленні висновку за підсумками аудиторської перевірки.

В «*Консультанті аудитора*» роз'яснюються правові основи і практичні аспекти діяльності аудиторської компанії, починаючи від реєстрації і закінчуючи ліквідацією, а також міститься довідкова інформація: норми, ставки, індекси, форми бухгалтерської та податкової звітності, довідники з питань бухгалтерського і податкового обліку та фінансового аналізу.

Розділ «*Основні нормативні документи*» має довідковий характер і включає основні законодавчі і нормативні відомчі акти, які регулюють аудиторську діяльність і порядок ведення бухгалтерського обліку.

Бази даних системи «Асистент Аудитора» є набором аудиторських процедур, оформлених у вигляді анкет (листів

опитування), бланків, робочих карт, методик, довідкових таблиць. Велика частина документів, включених у бази даних, є оригінальними авторськими розробками, створеними фахівцями з великим практичним досвідом аудиту. Інформаційні ресурси інформаційної системи «Асистент Аудитора» постійно поповнюються, оновлюються, актуалізуються відповідно до змін у законодавчій і нормативній базі з аудиту і бухгалтерського обліку.

2. Програма «Помощник аудитора»

Програма «Помощник аудитора», створена російською фірмою «Гольдберг-аудит», є спробою створити аудиторську систему, спрямовану на розв'язання завдань аудиту на всіх етапах його здійснення.

Структура автоматизованої аудиторської системи складається з чотирьох основних блоків, функції яких відповідають чотирьом етапам проведення аудиту.

Блок підготовчого етапу містить анкету для підприємства, яке перевіряють, і бланки-тексти листів, якими обмінюються аудитор і клієнт перед висновком договору на аудит – лист-пропозиція і лист-зобов'язання. На цьому етапі здійснюють збір даних про клієнта та отриману інформацію вводять у комп'ютер для подальшого використання в інших блоках.

Блок планування містить математичні моделі й алгоритми розрахунків величин аудиторського ризику, рівня суттєвості та вибірки. Через бланки-розрахунки вводять необхідні для розрахунків вихідні дані, що відповідають типу підприємства, яке перевіряють.

Введення даних можна здійснювати як вручну, так і автоматично з бухгалтерської бази. Останнє є пріоритетним, тому що розрахунки суттєвості й вибірки для конкретних процедур ґрунтуються на знанні кінцевого сальдо, дебетових і кредитових оборотів за конкретними рахунками. У результаті розрахунків програма визначає всі необхідні для планування величини.

Блок процедур аудиту найбільший і найважливіший. Основним завданням цього блоку є підготовка матеріалів для аналітичної частини аудиторського висновку. Він містить такі елементи:

- робочі програми аудиту за розділами;
- бланки-процедури для кожного розділу аудиту;
- бланки-тести для окремих розділів аудиту;
- висновки за розділами аудиту.

У цьому блоці реалізують стратегію оптимізації обсягу інформації, яку вводять, з мінімізацією ризику аудиторських помилок. Це найбільш складна частина системи, спрямована на встановлення зв'язків між інформацією аудитора, яка вводиться, при виконанні процедур, розрахунковими значеннями суттєвості та вибірки і формуванням висновку аудитора за конкретним розділом.

Суттєвою допомогою в роботі аудитора на цьому етапі перевірки можуть бути додаткові засоби довідкового характеру: виклик довідково-правової системи; коротка довідка із законодавчих документів; перелік типових помилок для цієї процедури; методика виконання процедури тощо.

Блок заключного етапу, який має вступну, аналітичну і заключну частини, містить бланки-шаблони для підготовки офіційного висновку. Форми вступної і заключної частин мають стандартизований вигляд. У блоці є бланк письмової інформації аудитора керівництву економічного суб'єкта.

Крім автоматизованого формування різних видів аудиторських висновків, система дозволяє проводити підсумкові процедури про події після звітної дати і припущення щодо безперервності діяльності об'єкта аудиту.

Список додаткових можливостей програми міститься в блоці контролю якості аудиту, в якому перевіряється незалежність аудиту, наявність робочих документів по кожній процедурі, повнота аудиторських доказів, відповідність вимогам нормативних актів тощо. Підсумкова оцінка якості виводиться автоматично.

3. Програмний комплекс «ЕкспрессАудит: ПРОФ»

«ЕкспрессАудит: ПРОФ» – це комплексна система для проведення аудиторської перевірки, яка пропонується консалтинговою групою «Термика». З її допомогою можна вирішувати основні завдання при аудіюванні фінансово-господарської діяльності комерційного підприємства на всіх етапах: від підготовки і планування аудиту до збору, систематизації та оформлення підсумкових документів відповідно до діючих стандартів.

Система дозволяє:

- розробити загальний план і програму аудиту;
- створити робочу документацію аудиту;
- провести вивчення та оцінку систем обліку та внутрішнього контролю перевірених економічних суб'єктів;
- отримати аудиторські докази про достовірність бухгалтерської звітності;
- отримати достовірне уявлення про дотримання економічним суб'єктом вимог нормативних актів;
- організувати внутрішньофірмовий контроль якості аудиту;
- провести первинний аудит початкових і порівняльних показників бухгалтерської звітності;
- підготувати звіт, письмову інформацію аудитора і аудиторський висновок за результатами аудиту.

Програмний комплекс «ЕкспрессАудит: ПРОФ» використовує спеціально розроблену універсальну методика, засновану на стандартній практиці проведення загального аудиту на основі вимог правил (стандартів) аудиторської діяльності. Пропонована методика використовує систематизований збір аудиторських доказів, побудований на перевірці достовірності відображення господарських операцій у бухгалтерській звітності та відповідності їх чинному законодавству. Особливістю реалізації даної методики є збір аудиторських доказів, який проводиться у формі відповідей на запитання за розділами, що потребують обов'язкового контролю в ході аудиту. При цьому

на допомогу аудитору, який працює з системою, крім відображення контрольних запитань, на екрані висвічуються витяги з відповідних нормативних документів, а також авторські коментарі групи методологів, які описують різні аспекти реалізації вимог чинного законодавства. Це робить роботу аудитора максимально функціональною і продуктивною.

Система не вимагає жорсткого дотримання запропонованої методики, вона дозволяє вносити до неї доповнення, необхідні для врахування специфіки перевірки. Таким чином, може бути відображена і галузева, і регіональна специфіка проведення аудиту. З метою тестування числових даних у ході проведення аудиту в системі «ЕкспрессАудит: ПРОФ» реалізовані розрахунки рівня суттєвості та аудиторського ризику на основі методики, розробленої з урахуванням вимог стандартів аудиторської діяльності. Система дозволяє виконувати розрахунок основних показників для аналізу фінансової діяльності підприємства за даними, що беруться з типових форм податкової звітності.

В умовах постійної і бурхливої зміни законодавства вирішальне значення для якості аудиторської перевірки має актуальність нормативної бази, наявної в системі. Консалтингова група «Термика» забезпечує постійний інформаційний супровід системи: один раз в чотири тижні проводиться оновлення інформаційних розділів програмного комплексу «ЕкспрессАудит: ПРОФ».

Комплекс «ЕкспрессАудит: ПРОФ» складається з двох частин:

- 1) центру планування та проведення аудиту;
- 2) мобільного робочого місця аудитора.

За допомогою *центру планування та проведення аудиту* відбуваються підготовка і планування аудиту, розробка програми аудиту, розподіл об'єктів аудиту за виконавцями, вивантаження персональних завдань виконавцям для проведення аудиту на виїзді, внутрішній контроль якості аудиту, а також збір, систематизація та обробка результатів аудиторської перевірки з формуванням звітної документації.

Мобільне робоче місце аудитора забезпечує проведення

аудиту та збір аудиторських доказів за вказаними об'єктами аудиту відповідно до персональної програми перевірки, допомагає в систематизації та обробці результатів аудиторської перевірки в рамках виділених об'єктів аудиту, а також зберігає результати перевірки.

У систему вбудований блок фінансового аналізу, який слугує для розрахунку низки показників, таких як грошовий потік, ліквідність, платоспроможність, прибутковість тощо.

Однією з відмінних особливостей комплексу є автоматична генерація аудиторської документації: бланків, програм аудиту, офіційних листів, варіантів аудиторських висновків тощо. Ця особливість значно підвищує продуктивність праці аудитора.

4. Програма AuditXP «Комплекс Аудит»

AuditXP «Комплекс Аудит» – програма, розроблена компанією «Гольдберг - Софт» і поєднує в собі такі важливі якості, як зручність роботи і багатофункціональність. Вона забезпечує комплексну автоматизацію введення і обробки інформації на всіх етапах проведення загального аудиту, пропонуючи оригінальну методику проведення аудиту, яка містить вбудовані алгоритми розрахунків, планування, формування і аналізу вибірки, вибору видів виявлених порушень, автоматичного формування висновків за розділами аудиту та підсумкового висновку.

Програма автоматизації аудиторської діяльності орієнтована на те, щоб максимально полегшити працю аудиторів і при цьому забезпечити дотримання всіх правил і норм аудиторської діяльності, а також сформувавши комплект аудиторської документації, що повністю відповідатиме вимогам чинного законодавства.

AuditXP «Комплекс Аудит» автоматизує практично всі рутинні операції, що виконуються аудиторами при перевірках, істотно знижує трудомісткість і ймовірність помилки, скорочує терміни і підвищує якість проведення аудиту.

Основне призначення програми – автоматизація

аудиторської діяльності середніх і малих аудиторських організацій. Вона може використовуватися й індивідуальними аудиторами. Програма дозволяє організувати роботу аудиторської компанії відповідно до міжнародних стандартів аудиту без розробки власних стандартів аудиторської діяльності. Це дає можливість значно знизити витрати на організацію аудиторської діяльності. Програма включає методіку контролю якості аудиторської перевірки, блок аналітичних процедур і фінансового аналізу.

AuditXP «Комплекс Аудит» містить більше 500 бланків, процедур, довідкових таблиць і звітів по всіх етапах проведення аудиту: підготовчому, етапу планування аудиту, власне проведенню аудиту та заключному етапу. Вбудований редактор бланків дозволяє створювати нові і змінювати вже існуючі бланки аудиторських процедур або взагалі повністю змінити програму під внутрішні стандарти організації.

При проведенні виїзних перевірок аудиторам надається зручна можливість автономної роботи з програми на персональних комп'ютерах. У подальшому результати аудиту за розділами вивантажуються на один загальний стаціонарний комп'ютер без використання мережевої версії. При цьому кількість підприємств, що перевіряються, практично не обмежена.

Програма дає можливість конверсії даних з файлів формату Excel, а також з будь-якої бухгалтерської програми, що має функцію вивантаження даних в цьому форматі (наприклад, з програм «1С» і «Турбо Бухгалтер»). Це дозволяє завантажити в програму бухгалтерську базу для перевірки. Є функція контролю взаємозв'язку показників з форм бухгалтерської звітності, що дозволяє провести їх автоматичну звірку в будь-яких формах.

Етап планування аудиту зазвичай представляє складність для всіх аудиторських фірм, особливо для малих і середніх. Відповідно до стандартів аудиту необхідно визначити рівні суттєвості, аудиторські ризики, а також розрахувати величину вибірки. Використовувані в системі процедури дозволяють також розподілити величину суттєвості за статтями балансу.

Крім того, системою формуються загальний план та зведена програма аудиту.

При формуванні вибірки можна використовувати функцію автоматичного складання переліку вибіркової сукупності з елементів сальдо або обороту. Розроблені алгоритми дозволяють за бажанням аудитора автоматично формувати суцільну, вибіркочу або монетарну вибірки з сальдо чи журналу проводок. Надалі, при проведенні процедур по суті, аудитору вже не потрібно буде вручну вводити в рядки цієї процедури всі дані про документ або операції, в яких виявлена помилка: досить буде викликати складений раніше перелік і вказати потрібний елемент, і необхідні дані будуть внесені автоматично.

5. Комплексна система AuditNET

AuditNET – багатофункціональна комплексна система для автоматизації діяльності аудиторських компаній. Її розробником є компанія AuditNET, яка постачає свій продукт на ринок з 2004 року. Система призначена для автоматизації діяльності аудиторських та аудиторсько-консалтингових організацій. Її використання виводить компанію на якісно новий рівень роботи, дозволяє організувати роботу всіх співробітників відповідно до міжнародних стандартів аудиту та власних, внутрішніх стандартів. За рахунок правильної організації роботи підвищуються професійний рівень і якість аудиту. Істотне зниження трудомісткості і, отже, термінів проведення аудиту забезпечується за рахунок автоматизації безлічі рутинних функцій, які аудиторам доводиться виконувати на перевірках. Це призводить до значного скорочення витрат при підвищенні продуктивності праці кожного фахівця, в результаті чого збільшується економічна ефективність аудиторської діяльності.

Система AuditNET – помічник не тільки для фахівців, але і для керівників аудиторських компаній. Ефективний контроль над діяльністю своєї організації та її окремих підрозділів і співробітників – це шлях, від якого не відмовиться жоден професійний керівник. Використовуючи систему, можна без

зайвих витрат часу оптимізувати процес прийняття управлінських рішень і раціонально розподіляти ресурси компанії. Все це веде до підвищення рівня конкурентоспроможності компанії.

В системі AuditNET реалізовано ряд принципів, які продемонстрували на практиці свою ефективність при вирішенні задач автоматизації аудиторської діяльності. Завдяки новому підходу до розробки системи, її модульній побудові користувачі отримують можливість:

- здійснити комплексну автоматизацію всіх бізнес-процесів аудиторської діяльності;
- максимально гнучко налаштувати систему під прийняту в компанії методологію, стандарти документування аудиту і правила складання звітності;
- організувати роботу з системою на відстані – для виїзних груп аудиторів, які працюють на перевірках;
- отримувати точну й оперативну інформацію про хід проведення перевірок через синхронізацію даних від віддалених користувачів з даними в центральному офісі;
- використовувати широкий спектр каналів зв'язку для передачі даних в криптографічно захищеному вигляді;
- розмежовувати права доступу співробітників до збережених в системі даних з перевірок, ділової та фінансової інформації на основі використання ролей і підрозділів.

Існує декілька комплектацій системи AuditNET.

1. *AuditNET Standard Express* призначена для невеликих аудиторських компаній. Вона розрахована на роботу мінімальної кількості користувачів – від двох до п'яти і не вимагає додаткового комп'ютера, на якому повинна бути встановлена серверна частина програми.

До складу комплектації включаються модулі «Компанія», «Управління», «Методологія», «Клієнти», «Проекти», «Вибіркові дослідження», «Фінансовий аналіз», «Адміністратор», а також бібліотека шаблонів робочих документів і шаблонів програм аудиту. Набір функціональних можливостей всіх модулів системи AuditNET Standard Express

достатній для невеликих аудиторських компаній. У переважній більшості випадків він відповідає їхнім потребам.

2. *AuditNET Standard* – призначена для середніх аудиторських компаній і розрахована на роботу від п'яти до п'ятнадцяти користувачів.

До складу системи входять ті ж функціональні модулі, що і для комплектації *AuditNET Standard Express*, але параметри системи оптимізовані для використання в невеликих і середніх аудиторських організаціях.

3. Для середніх і великих аудиторських компаній з кількістю користувачів понад п'ятнадцять найкраще підійде комплектація *AuditNET Professional*. Вона володіє розширеною функціональністю модулів системи, найбільш повно задовольняє потребам саме цієї групи організацій.

4. *AuditNET Enterprise* – комплектація, призначена для середніх і великих аудиторсько-консалтингових компаній, яким необхідні індивідуальні рішення, індивідуальні налаштування комплексної автоматизації своєї діяльності.

У великих організаціях звичайно працює значна кількість співробітників, тому кількість користувачів, які можуть одночасно працювати в *AuditNET Enterprise*, не обмежена. Ця система, створена на базі системи *AuditNET Professional*, доповнена потужними інструментальними засобами для роботи як аудиторів і консультантів, так і керівників усіх рангів та інших фахівців компанії.

Ряд технологічних особливостей дозволяє досить легко допрацьовувати систему зі створенням індивідуальної конфігурації, яка відповідає потребам конкретної аудиторсько-консалтингової компанії. Система також може інтегруватися з іншими прикладними програмами.

6. Програма «IT Audit: Аудитор»

Програма «IT Audit: Аудитор», розроблена компанією «Майстер-Софт», призначена для автоматизації різних аспектів діяльності аудиторської фірми: від планування та організації

роботи до інформаційної та обчислювальної підтримки процесу аудиту.

Програму можуть використовувати аудиторські фірми, які беруть участь в плануванні, організації і проведенні аудиторських перевірок, а також у процесі контролю якості.

Програма містить механізми розмежування прав доступу, що забезпечують конфіденційність при роботі з нею. Крім підвищення якості проведення аудиту і зниження його трудомісткості, впровадження програми «IT Audit: Аудитор» дозволяє підвищити ефективність планування аудиту, покращити контроль за ходом його проведення, повніше систематизувати методологічну роботу і поліпшити керованість аудиторською фірмою.

Програма побудована за модульним принципом, що забезпечує можливість нарощування функціональності.

Модуль «Облік клієнтів і договорів» зберігає інформацію про реквізити клієнта, фактичну та юридичну адресу, контактні особи, переговори з клієнтом, укладені договори та осіб, відповідальних за роботу з клієнтом. Для зручності користування існує сортування даних за різними ознаками.

Модуль «Компанія» працює з інформацією про саму аудиторську фірму – її організаційну структуру, даними про співробітників, з календарями і графіками робіт, списками наданих послуг тощо.

Модуль «Методологія аудиту» використовує довідники:

- об'єктів аудиту;
- аудиторських процедур з шаблонами робочих документів аудитора;
- потенційних порушень з найменуваннями та описами потенційних порушень;
- типових операцій.

У цих довідниках можна встановити взаємозв'язок між аудиторськими процедурами та порушеннями, об'єктами (завданнями) аудиту та аудиторськими процедурами. Комплект аудиторських процедур постійно оновлюється розробником.

Модуль «Планування аудиту» допомагає сформулювати

графіки проведення аудиторських перевірок, плани аудиту, завдання на проведення аудиту, програми аудиту. Тут можна планувати зайнятість співробітників, по кожному індивідуально. Документальне закріплення складу аудиторської групи на відповідному етапі аудиту та періоду участі в ній кожного фахівця також входить до функцій цього модуля. Фахівці з внутрішнього контролю мають можливість проаналізувати проведені аудиторські процедури і сформулювати зауваження та питання до них.

Модуль *«Розрахунок рівня суттєвості»*, крім зазначеного розрахунку, може розподіляти прийнятий рівень суттєвості по рахунках бухгалтерського обліку. Рівень суттєвості, який припадає на будь-який рахунок бухгалтерського обліку, може бути в подальшому розподілений по господарських операціях.

Модуль *«Опис господарських операцій клієнта»* – інструмент для вивчення операцій клієнта на етапі планування або безпосередньо в процесі реалізації плану. Він дозволяє деталізувати програму аудиту стосовно до підприємства, яке перевіряється.

Модуль *«Імпорт даних в IT Audit: Аудитор»* забезпечує можливість завантаження даних, експортованих з бухгалтерських та управлінських програм підприємства, без чого часом неможливо ефективно виконати ряд аудиторських процедур. Можуть бути оброблені файли найбільш поширених форматів зберігання даних: DBF, TXT, XLS, MDB, SQL. Для вивантаження даних з бухгалтерської програми користувача («1С», «БЕСТ», «Парус», «ІнфоБухгалтер» тощо) необхідно використовувати або штатні засоби самої програми, або спеціально призначені для цього модулі, написані вбудованою мовою цієї програми. Імпортовані дані бухгалтерського обліку використовуються для опису господарських операцій клієнта, проведення вибіркового дослідження та автоматичного заповнення робочих документів аудитора.

Модуль *«Вибіркові дослідження»* – це інструмент для формування вибірки з генеральної сукупності, дослідження її та розповсюдження отриманих результатів на всю аналізовану

сукупність. Для цього проводиться:

- вибір методу проведення дослідження;
- формування сукупності для проведення суцільного тестування;
- формування вибіркової сукупності;
- отримання статистичної інформації за перевіреною сукупністю;
- вивантаження елементів вибіркової сукупності в робочий документ аудитора;
- фіксування виявлених порушень;
- розрахунок результатів вибіркового дослідження (екстраполяція) і систематизація виявлених порушень.

На підставі обсягу виявлених в результаті аудиту порушень з урахуванням застосованого способу розподілу результатів вибірки проводяться розрахунок статистичних даних (дисперсія, коефіцієнт варіації, середнє значення і т. д.) і розподіл виявлених помилок на генеральну сукупність.

Модуль *«Автоматичне заповнення робочих документів»* дозволяє створювати робочі документи і налаштовувати їх автоматичне заповнення безпосередньо користувачами програми. Для цього в інтерфейсі треба зробити зіставлення імпортованих даних з відповідними полями робочого документа.

Модуль *«Систематизація виявлених порушень»* групує виявлені порушення за заданими користувачем ознаками. Аудитору надається можливість відбору зауважень, які вплинули на відповідну звітність.

Модуль *«Зайнятість співробітників»* надає можливість обліку планової і фактичної зайнятості працівників аудиторської фірми та налаштування графіка роботи з різним ступенем деталізації: для холдингового об'єднання аудиторських організацій, окремої організації, підрозділу та окремих співробітників. На підставі інформації з запланованої та фактичної зайнятості працівників можна формувати різні звіти: про наявність вільного часу, відпрацьованого часу за певним договором тощо.

Модуль *«Формування звіту аудитора і аудиторського*

висновку» не заміняє аудитора, а лише сприяє ефективному використанню робочого часу. При виявленні порушення на підприємстві, яке перевіряється, аудитор вибирає з довідника назву відповідного порушення. При цьому текст потенційного порушення автоматично копіюється в поля для опису порушення і аудитор має можливість змінити типовий опис. Якщо в довіднику опису назви виявленого порушення немає, то аудитор може сам внести це порушення в довідник потенційних порушень або додати порушення виключно для підприємства, яке перевіряється. Порушення можуть бути автоматично перенесені до звіту аудитора, який подається клієнту. При цьому користувач програми може вибрати шаблон аудиторського звіту.

Модуль *«Постійний/змінний файл»* потрібен для зберігання та систематизації будь-якої інформації про клієнтів. Структура файлу може налаштовуватися користувачем самостійно на основі довідника потенційних порушень.

Крім зазначених модулів, у комплект поставки програми «IT Audit: Аудитор» включені робочі документи аудитора щодо регламентації дій при проведенні відповідної аудиторської процедури. Аудиторська фірма «Аудит IT & Право» забезпечує постійний супровід даних документів, оновлюючи їх в міру необхідності. Поряд з цим користувач може створювати свої робочі документи у взаємодії з Microsoft Excel і налаштовувати їх на автоматичне заповнення даними бухгалтерського обліку клієнта. Основна увага у програмі приділена табличним формам для збору та узагальнення аудиторських доказів, які заповнюються при проведенні аудиту. Головне в них – компактність та інформативність представлення даних. Пропоновані форми робочих документів неважко заповнювати, тому можна залучати в якості асистентів аудитора навіть молодих фахівців. Цьому сприяє і те, що кожен робочий документ має пояснення щодо порядку його заповнення, а найбільш складні форми забезпечені прикладами заповнення.

Програма забезпечує синхронізацію баз даних через Інтернет: віддалені користувачі можуть оперативно обмінюватися результатами аудиторської перевірки і

оновлювати дані, наприклад, через модемне з'єднання. Синхронізація може бути корисна і за відсутності локальної мережі.

7. Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит»

Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит» створений українськими фахівцями та призначений для автоматизації аудиторської та контрольної діяльності. Він використовується для проведення різного типу формальних та логічних перевірок бухгалтерської інформації, яка початково формується в автоматизованих системах бухгалтерського обліку підприємств.

Основними принципами роботи програмного комплексу є можливість аналізу облікових даних підприємств в автоматичному режимі і за потреби гнучке налагодження під конкретну програму аудиторської перевірки. Комплекс дозволяє формувати стандартний пакет робочих документів для загального аналізу стану справ на підприємстві (експрес-аналіз), а також працювати з ним у діалоговому режимі в разі творчого підходу до потреб окремої перевірки.

Суттєвою відмінністю програмного комплексу «Івахненко & Катеньов Аудит» є можливість проаналізувати всі 100% бухгалтерських даних і виявити всі помилки та підозрілі моменти бухгалтерського обліку, на відміну від загальноприйнятих методів аудиторської перевірки, які базуються на аналізі окремої вибірки бухгалтерських даних і формуванні судження з проблеми або загального аудиторського висновку лише з завданою імовірністю.

Універсальна і потужна ідеологія роботи з даними комплексу, що була вже відтестована та використана на десятках підприємств, дозволяє робити аналіз бухгалтерських даних будь-якої системи. Це і сучасні комплекси 1С:Підприємство, і архаїчні системи обліку – системи DOS (розроблені за допомогою таких середовищ, як FoxPro/Clipper/dBase), і навіть

таблиці бухгалтерських проводок у MS Excel. Гнучкий підхід до даних дозволяє аналізувати будь-яку систему синтетичних рахунків та їх аналітики, а не тільки загальноприйняті та затверджені Міністерством фінансів плани рахунків та субрахунків, реалізовані у розповсюджених конфігураціях на платформі 1С та інших системах – як госпрозрахункові, так і бюджетні системи обліку.

Система «Івахненко & Катеньов Аудит» має не тільки набір заздалегідь розроблених запитів та звітів, а також є платформою, яка дозволяє розробляти нові інструменти аналізу на базі існуючих як шаблонів або повністю «з нуля».

Ідеологія роботи з даними кінцевого клієнта може бути застосована для побудови ефективних та швидкісних (онлайнових) систем контролю даних з завданою періодичністю (день/тиждень/місяць, тощо), коли дані у зашифрованому вигляді надсилаються для аналізу через Інтернет і, як наслідок, може бути використана аудитором для організації віддаленої роботи з клієнтами або самими клієнтами для організації ефективної системи самоконтролю власних підприємств.

Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит» дозволяє:

- переносити (імпортувати) дані з найбільш поширеного в Україні обліково-фінансового програмного забезпечення (зокрема, з систем бухгалтерського обліку «1С: Підприємство»);
- здійснювати відбори при вибіркового дослідженні облікових записів;
- проводити формальну перевірку облікових даних на відповідність базовим бухгалтерським правилам;
- групувати, сортувати дані та виводити їх у формі загальноприйнятих бухгалтерських звітів та таблиць;
- формулювати різноманітні запити до бази облікових даних по різних ділянках обліку;
- коригувати облікові дані клієнта та пропонувати доцільні та коректні виправлення облікової інформації клієнту;
- формувати звіти по різних ділянках обліку в розрізі можливих помилок і недоліків в обліку (робочі документи аудитора);

– моделювати фінансову звітність підприємства-клієнта.

Програма призначена для зовнішніх користувачів:

– аудиторів, які здійснюють як обов’язкову аудиторську перевірку із наданням аудиторського висновку, так і перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку на договірних засадах;

– фінансових аналітиків – для перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку та розрахунку фінансових коефіцієнтів;

– консультантів та інших фахівців, які використовують дані бухгалтерського обліку, сформовані системою, для власних потреб (програмісти-розробники, оцінщики для проведення попереднього експрес-аналізу тощо).

Програма також призначена для внутрішніх користувачів:

1. Керівників підприємств, які бажають проконтролювати правильність та адекватність ведення бухгалтерського обліку на своїх підприємствах.

2. Працівників відділів внутрішнього контролю підприємств, які перевіряють облікові дані підприємства на предмет коректності та відсутності шахрайства.

3. Бухгалтерів та головних бухгалтерів підприємств, які хотіли б удосконалити ведення бухгалтерського обліку на своїх підприємствах.

Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит» складається з наступних технологічних частин (підпрограм та баз даних):

– програмно-алгоритмічних модулів;
– шаблонів запитів та робочих документів;
– проміжних баз даних облікової інформації клієнтів аудиту;

– робочих баз облікової інформації клієнтів (з можливістю модифікації аудитором);

– аудиторських робочих документів.

До складу програмного комплексу «Івахненко & Катеньов Аудит» входять наступні програмно-алгоритмічні модулі:

1. *Модуль організації робочого простору аудитора в розрізі клієнтів аудиту, часових параметрів перевірок та логіко-облікових параметрів.* Дозволяє створювати організаційну структуру каталогів програми за клієнтами аудиту та окремими перевірками. Цей модуль є основою програмного комплексу – за його допомогою відбувається організація роботи інших модулів системи.

2. *Модуль (модулі) вивантаження даних із одночасним проведенням тестувань щодо логічних, технічних та облікових параметрів баз даних клієнтів аудиту.* Модуль надає можливість обирати різні варіанти вивантаження даних з різним ступенем деталізації аналітичного обліку. Модуль вивантаження даних є відносно автономною програмою, призначення якої – провести початковий аналіз бази облікових даних комп'ютерної програми клієнта безпосередньо на комп'ютері, на якому ведеться облік. Модуль може бути використаний окремо від всього комплексу для проведення вивантаження даних, наприклад, в бухгалтеріях територіально відокремлених підрозділів підприємства – клієнта аудиту з наступною передачею даних електронною поштою до аудитора, який централізовано використовує комплекс. При цьому аналізується ряд параметрів, необхідних насамперед для коректної технічної обробки вивантаження даних у проміжну базу даних. Окремі робочі документи аудитора формуються вже на цьому етапі. Може бути використано декілька модулів вивантаження (кожний – для вивантаження даних з певного програмного продукту).

3. *Бази даних проміжних файлів.* Модуль вивантаження формує проміжні бази облікових даних для наступного завантаження в модуль структурно-логічного аналізу облікових даних. Як правило, навіть при проведенні перевірок за один період часто є сенс робити декілька вивантажень даних і, відповідно, мати декілька баз даних проміжних файлів. Така потреба може виникнути, наприклад, коли аудитор спочатку вивантажує дані з мінімальним використанням аналітичних рахунків, а згодом уточнює деталізацію в різних розрізах.

4. *Модуль структурно-логічного аналізу облікових даних в електронному вигляді на предмет виявлення облікових та законодавчих невідповідностей.* Містить план аудиторської перевірки. Дозволяє формувати запити до облікових даних та отримувати робочі документи. При цьому призначення запитів різне – від техніко-формального аналізу правильності ведення обліку до перевірки облікової логіки та доцільності облікових процедур. Містить шаблони та зразки запитів та робочих документів, бази даних нормативної інформації, які використовуються як зразки та нормативи для порівняння (плани рахунків, схеми бухгалтерських проводок тощо).

5. *Аудиторські бази облікових даних модуля логічного аналізу облікової інформації.* Містять перетворену та технічно виправлену цілісну інформацію з обліково-фінансової діяльності клієнтів, в різних розрізах, придатних для аналізу.

6. *Робочі документи аудитора.* Це звіти, результати запитів, числова та логічна інформація на підставі якої аудитор формує свій висновок та надає консультації клієнту. Фактично, це і є основним результатом роботи програми.

8. Система IDEA

Зарубіжні аудитори успішно використовують системи СААТ – міжнародні стандартизовані програмні системи комп'ютерного аудиту (computer assisted audit techniques – СААТ, дослівно – комп'ютерний інструментарій підтримки аудиту), які дають змогу ефективно автоматизувати процес фінансового аналізу та аудиту.

Ці міжнародні системи поширені в більшості країн світу. Їх популярність зумовлена тим, що створені вони за принципом інструментарію (так само, як Word та Excel) і надають великий набір варіантів та функцій аналізу, типових для аудиторів та аналітиків усього світу. Насамперед йдеться про функції, які відповідають сучасним методам комп'ютерного аудиту: аналіз динаміки, порівняльний аналіз, аналіз відхилень, структурний аналіз, аналіз репрезентативних вибірок, статистичний аналіз,

графічний аналіз і, більш поглиблено, багатомірний аналіз, прогнозний аналіз тощо. Застосування таких методів суттєво поліпшує глибину, оперативність та доказовість аудиту, що дає змогу виконувати завдання на якісно новому рівні.

У сфері СААТ-засобів лідирують програмні системи IDEA (айдіа) та ACL (ейсіел), які використовуються, зокрема, в більшості вищих органів фінансового контролю (ВОФК) світу. Ці системи дуже схожі за своїми функціональними можливостями. Проте, оскільки система IDEA простіша для опанування, зосередимо увагу саме на ній.

Систему IDEA вперше розроблено для ВОФК Канади у 1985 році. Протягом двох десятиліть вона посіла провідне місце на міжнародному ринку. Відповідно до даних фірми-розробника Case Ware IDEA (представництво в Нідерландах), систему IDEA використовують більш як у 90 країнах організації, що виконують завдання фінансового аналізу та аудиту. Кількість її користувачів у світі перевищила 100 тисяч.

Систему IDEA впроваджено у ВОФК Великої Британії, Німеччини, Іспанії, Нідерландів, Данії, Австрії, Румунії, Угорщини, Фінляндії, Польщі, Литви та інших країнах. Система також широко застосовується у ВОФК США, Канади, Бразилії, Індії, Південної Кореї, Кувейту, Саудівської Аравії, Індонезії, Ізраїлю, Іраку, Йорданії, Папуа Нової Гвінеї, Нової Зеландії та багатьох інших країнах. Вона добре znana у міністерствах європейських країн (особливо у міністерствах фінансів та економіки). До речі, міністерство фінансів Франції – один з найбільших користувачів. Цю систему також запроваджено у Великій Британії в більшості органів національного та місцевого управління. У Нідерландах діє в усіх міністерствах. Система IDEA прижилася також у провідних організаціях сфери державних фінансів, промисловості, в урядових та міжнародних фінансових організаціях, банках, міністерствах, аудиторських та консалтингових фірмах, органах внутрішнього контролю.

Найбільш поширеною сферою застосування системи IDEA у світі є аналіз даних бухгалтерських автоматизованих систем об'єктів аудиту. Водночас, універсальність системи полягає в

тому, що одним із напрямів її використання є аналіз великих масивів структурованої інформації: фінансово-економічної, статистичної та облікової. У систему можна завантажувати будь-яку структуровану інформацію: таблиці Excel, бази даних, текстові файли, навіть скановані тексти.

Система IDEA допомагає аудиторам виявити незвичайні або підозрілі операції (великі суми, повторювані види робіт, нестандартні операції), перевіряти правильність балансу, кореспонденції рахунків, відповідність даних матеріального та фінансового обліку і платіжних документів – даним обліку.

Суттєва перевага системи IDEA – можливість аналізувати до 1,2 млн записів (для порівняння: система Excel – до 64 тис.), що дає можливість виконувати автоматизований ґрунтовний аналіз, наприклад, електронних платіжних документів за великий проміжок часу.

Для аналізу й пошуку даних, які цікавлять аудитора, система автоматично формує статистику завантажених даних (статистичний аналіз), де вказано кількість найбільших, найменших, від'ємних, нульових значень (з можливістю автоматичного перегляду рядків, що відповідають кожному числу), розраховані середні значення, відхилення тощо. Цей первинний візуальний аналіз дає можливість швидко зорієнтуватись в масиві інформації.

Одним з основних є аналіз динаміки інформації за декілька періодів. Система автоматично об'єднує за ключовими полями коди необхідних аудитору даних. Створюються діаграми динаміки. Переглядаючи їх, аудитор має змогу оцінити тенденції та виявити відхилення для подальшого ґрунтового аудиту.

Використовуючи метод сортування, аудитор швидко виявляє найбільш суттєві значення даних – найбільші та найменші абсолютні значення, невиконання або перевиконання плану, методом групування виявляє загальну картину, наприклад, щодо розпорядників бюджетних коштів.

Аудитор методом стратифікації (розбивки даних по інтервалах) автоматично виявляє, наприклад, скільки головних розпорядників бюджетних коштів фігурує в найбільшому за

обсягами фінансування інтервалі, в найменшому, в інших інтервалах. Звичайно, кожне сумарне число можна переглянути за детальними даними. Для дуже великих за обсягом даних передбачено аналіз репрезентативних вибірок (відбір або випадковий, або за визначеним алгоритмом, наприклад, з урахуванням нетипових відхилень).

Для більш поглибленого аналізу використовують багатомірний аналіз (Pivot-table), що, як правило, традиційно реалізується засобами СУБД (наприклад, Oracle). Для цього виконують так зване «злиття» даних, тобто додавання інформації наступних періодів до однорідної за структурою інформації попередніх періодів. Це дає можливість виконувати широкий спектр варіантів аналізу не тільки за двома, а й за трьома критеріями групування (наприклад, роки – види бюджетів – статті доходів). Система дає змогу робити перегляд даних, згрупованих із «різних точок зору». Аналізуючи згруповані дані, користувач може переглянути й дані, сумою яких є наведене число.

Для оформлення результатів роботи в системі використовують діаграми динаміки (графічний аналіз) та формування звітів. Шаблони звітів можна накопичувати. Будь-які результати аналізу (вибірки, обчислення, таблиці та діаграми) можна скопіювати в Excel або Word та доповнити коментарями й аналітичними висновками.

Безперечні переваги аудиту із застосуванням системи IDEA:

- швидкість і висока продуктивність праці: за дві години можна виконати фінансовий аналіз, для здійснення якого іншими засобами знадобиться тиждень, та й результати, отримані в системі IDEA, є ґрунтовнішими;
- багатофункціональність, гнучкість аналізу, зрозумілий інтерфейс, висока внутрішня логічність системи, яка досягається протягом довгих років удосконалення систем;
- працювати із системою IDEA можуть аудитори із середнім рівнем знання ІТ; вони здатні виконувати обсяги робіт, які раніше здійснювали команди програмістів;

– практично необмежена кількість варіантів аналізу, їх вибір залежить тільки від аудитора, його конкретного завдання, виявлених результатів і досвіду роботи.

За даними розробників системи, правильне використання системи IDEA сприяє зростанню продуктивності праці аудиторів у п'ять разів. До того ж поліпшуються глибина і якість аналізу. Тому великого значення набуває накопичення й систематизація досвіду використання IDEA в різних напрямках діяльності, а також розробка методології використання цієї системи.

Аудитори, працюючи в системі IDEA, можуть самостійно створювати власні бази даних та завантажувати в них інформацію (що зазвичай виконується адміністраторами та операторами баз даних), розробляти алгоритми розрахунків, сценарії аналізу, запам'ятовувати та повторювати їх (досі цей обсяг робіт виконували команди програмістів), змінювати хід аналізу залежно від отриманих результатів (раніше для цього потрібно було модернізувати програмні системи).

Запитання для контролю знань:

1. З яких розділів складається програма «Асистент Аудитора»?
2. Яку інформацію містять блоки програми «Помощник аудитора»?
3. З яких частин складається комплекс «ЕкспрессАудит: ПРОФ»?
4. Охарактеризуйте програму AuditXP «Комплекс Аудит».
5. Назвіть можливості системи AuditNET.
6. Назвіть різновиди системи AuditNET.
7. Призначення системи «Івахненко & Катеньов Аудит».
8. Можливості системи «Івахненко & Катеньов Аудит».
9. Які програмно-алгоритмічні модулі входять до системи «Івахненко & Катеньов Аудит»?
10. В яких країнах використовується система IDEA?
11. Назвіть суттєві переваги системи IDEA.

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ РІВНЯ ЗНАНЬ

Тема 1: Інформація в управлінні діяльністю підприємства

1. Сукупність різних відомостей, що виникають при підготовці виробництва, у процесі виробничо-господарської діяльності, в управлінні цією діяльністю, які можна фіксувати, передавати, перетворювати, зберігати й використовувати для прийняття управлінських рішень та здійснення функцій управління виробництвом, називають:

- 1) даними;
- 2) відомостями;
- 3) інформацією;
- 4) всі правильні відповіді;
- 5) немає правильної відповіді.

2. Основні якісні характеристики інформації:

- 1) дохідливість, актуальність, достовірність, цілісність;
- 2) дохідливість, доречність, достовірність, зіставність;
- 3) доречність, актуальність, зіставність, достатність;
- 4) доречність, актуальність, конкретність, достатність;
- 5) дохідливість, доречність, достовірність, цілісність.

3. Інформація, яка розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації, називається:

- 1) доречною;
- 2) достовірною;
- 3) дохідливою;
- 4) зіставною;
- 5) правильною.

4. Інформація, яка не містить помилок і перекручень, що можуть вплинути на рішення користувачів, називається:

- 1) доречною;
- 2) достовірною;
- 3) дохідливою;
- 4) зіставною;
- 5) правильною.

5. Інформація, яка здатна вплинути на прийняття рішень користувачами та допомогти їм оцінити минулі, поточні та майбутні події, називається:

- 1) доречною;
- 2) достовірною;
- 3) дохідливою;
- 4) зіставною;
- 5) правильною.

6. Згідно із П(С)БО 1 інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів, називається:

- 1) доречною;
- 2) достовірною;
- 3) дохідливою;
- 4) зіставною;
- 5) суттєвою.

7. Якісна характеристика, яка дає можливість порівнювати інформацію за різні періоди, називається

- 1) доречність;
- 2) достовірність;
- 3) дохідливість;
- 4) зіставність;
- 5) суттєвість.

8. Економічна інформація має ряд особливостей, що впливають на способи її збирання, реєстрації та використання. До них відносяться:

- 1) відображає різнобічну діяльність підприємств, організацій через систему натуральних, вартісних та інших показників;
- 2) є цифровою, алфавітною та алфавітно-цифровою, має лінійну форму подання;
- 3) в основній своїй масі дискретна, фіксується на матеріальних носіях;
- 4) характеризується масовістю та великими обсягами, тривалістю збереження і необхідністю накопичення, повторюваністю циклів виникнення і оброблення у встановлених часових межах;

5) всі вищеназвані варіанти правильні.

9. Прогнозна інформація – це інформація, яка:

- 1) відображає ймовірне твердження про майбутній стан господарських процесів із високим ступенем вірогідності;
- 2) пов'язана з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан;
- 3) пов'язана з функцією планування и описує господарські процеси, що мають відбутися в заданому часовому періоді;
- 4) пов'язана з функцією підготовки виробництва;
- 5) призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями.

10. Нормативна інформація – це інформація, яка:

- 1) відображає ймовірне твердження про майбутній стан господарських процесів із високим ступенем вірогідності;
- 2) пов'язана з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан;
- 3) пов'язана з функцією планування и описує господарські процеси, що мають відбутися в заданому часовому періоді;
- 4) пов'язана з функцією підготовки виробництва;
- 5) призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями.

11. Облікова інформація – це інформація, яка:

- 1) відображає ймовірне твердження про майбутній стан господарських процесів із високим ступенем вірогідності;
- 2) пов'язана з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан;
- 3) пов'язана з функцією планування и описує господарські процеси, що мають відбутися в заданому часовому періоді;
- 4) пов'язана з функцією підготовки виробництва;
- 5) призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями.

12. Планово-договірна інформація – це інформація, яка:

- 1) містить коефіцієнтні величини або заздалегідь обчислені значення;
- 2) пов'язана з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан;
- 3) пов'язана з функцією планування и описує господарські процеси, що мають відбутися в заданому часовому періоді;
- 4) пов'язана з функцією підготовки виробництва;
- 5) призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями.

13. Таблична інформація – це інформація, яка:

- 1) містить коефіцієнтні величини або заздалегідь обчислені значення;
- 2) пов'язана з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан;
- 3) пов'язана з функцією планування и описує господарські процеси, що мають відбутися в заданому часовому періоді;
- 4) пов'язана з функцією підготовки виробництва;
- 5) призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями.

14. Інформація, яка включає ціни, розцінки, тарифи, які встановлено на матеріали, продукцію, виконання роботи, називається:

- 1) таблична;
- 2) нормативна;
- 3) планово-договірна;
- 4) розцінкова;
- 5) облікова.

15. Інформація, яка призначена для деталізації господарських процесів, їх якісного розшифрування і доповнення різними відомостями, називається:

- 1) таблична;

- 2) нормативна;
- 3) планово-договірна;
- 4) довідкова;
- 5) облікова.

16. Нормативна, розцінкова, довідкова, таблична інформація в умовах автоматизованого оброблення інформації утворює:

- 1) фонд нормативно-довідкової інформації;
- 2) базу даних;
- 3) фонд класифікації інформації;
- 4) фонд кодування інформації;
- 5) автоматизований банк даних.

17. Згідно з функціями, які виконує інформація у процесі управління, її поділяють на:

- 1) табличну, нормативну, планово-договірну;
- 2) бухгалтерську, статистичну, оперативно-технічну;
- 3) галузеву; відомчу; міністерську;
- 4) місцеву, муніципальну, нормативно-довідкову;
- 5) автоматизовану, ручну, змішану.

18. Інформація, яка орієнтована на джерела й методичні прийоми, за допомогою яких можна одержати всі необхідні відомості про події та ситуації, що складаються на зовнішньому ринку, називається:

- 1) адекватна;
- 2) постійна;
- 3) внутрішня;
- 4) зовнішня;
- 5) ринкова.

19. Корисність інформації, яка виявляється у трьох різних аспектах: синтаксичному, семантичному і прагматичному, називається:

- 1) адекватність;
- 2) правильність;
- 3) стабільність;
- 4) змінність;
- 5) фіксованість.

20. За відношенням до процесу обробки, інформація поділяється на:

- 1) вхідну та вихідну;
- 2) правильну та неправильну;
- 3) оброблену та необроблену;
- 4) синтаксичну та семантичну;
- 5) внутрішню та зовнішню.

21. За записом інформації на машинних носіях розрізняють інформацію:

- 1) фіксовану та нефіксовану;
- 2) правильну та неправильну;
- 3) оброблену та необроблену;
- 4) синтаксичну та семантичну;
- 5) внутрішню та зовнішню.

Тема 2: Організація інформаційних систем на підприємстві

1. Сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки, – це відповідно до Закону України “Про національну програму інформатизації»:

- 1) інформаційна система;
- 2) інформаційна база;
- 3) інформаційне забезпечення;
- 4) інформатизація;
- 5) комп'ютеризація.

2. Сукупність інформації, апаратно програмних і технологічних засобів, засобів телекомунікацій, баз і банків даних, методів і процедур, персоналу управління, які реалізують функції збирання, передавання, обробки і накопичування інформації для підготовки і прийняття ефективних управлінських рішень, – це:

- 1) інформатизація;
 - 2) інформаційна база;
 - 3) інформаційне забезпечення;
 - 4) інформаційна система;
 - 5) комп'ютеризація.
3. Надання спеціалістам тільки необхідної інформації, достатньої для прийняття управлінських рішень, є:
- 1) предметом функціонування інформаційних систем;
 - 2) завданням функціонування інформаційних систем;
 - 3) метою функціонування інформаційних систем;
 - 4) призначенням інформаційних систем;
 - 5) комп'ютеризацією підприємства.
4. Обчислювальна функція інформаційної системи:
- 1) вчасно і якісно виконує оброблення інформації в усіх аспектах, що цікавлять систему управління;
 - 2) відстежує і формує всю необхідну для управління зовнішню та внутрішню інформацію;
 - 3) забезпечує безупинне накопичення, систематизацію, збереження і відновлення всієї необхідної інформації;
 - 4) реалізує швидкий доступ, пошук і видачу необхідної інформації;
 - 5) забезпечує передачу потрібної інформації в задані пункти.
5. Слідкувальна функція інформаційної системи:
- 1) вчасно і якісно виконує оброблення інформації в усіх аспектах, що цікавлять систему управління;
 - 2) відстежує і формує всю необхідну для управління зовнішню та внутрішню інформацію;
 - 3) забезпечує безупинне накопичення, систематизацію, збереження і відновлення всієї необхідної інформації;
 - 4) реалізує швидкий доступ, пошук і видачу необхідної інформації;
 - 5) забезпечує передачу потрібної інформації в задані пункти.
6. Запам'ятовувальна функція інформаційної системи:
- 1) вчасно і якісно виконує оброблення інформації в усіх аспектах, що цікавлять систему управління;
 - 2) відстежує і формує всю необхідну для управління

- зовнішню та внутрішню інформацію;
- 3) забезпечує безупинне накопичення, систематизацію, збереження і відновлення всієї необхідної інформації;
 - 4) реалізує швидкий доступ, пошук і видачу необхідної інформації;
 - 5) забезпечує передачу потрібної інформації в задані пункти.
7. Комунікаційна функція інформаційної системи:
- 1) вчасно і якісно виконує оброблення інформації в усіх аспектах, що цікавлять систему управління;
 - 2) відстежує і формує всю необхідну для управління зовнішню та внутрішню інформацію;
 - 3) забезпечує безупинне накопичення, систематизацію, збереження і відновлення всієї необхідної інформації;
 - 4) реалізує швидкий доступ, пошук і видачу необхідної інформації;
 - 5) забезпечує передачу потрібної інформації в задані пункти.
8. Інформаційна функція інформаційної системи:
- 1) вчасно і якісно виконує оброблення інформації в усіх аспектах, що цікавлять систему управління;
 - 2) відстежує і формує всю необхідну для управління зовнішню та внутрішню інформацію;
 - 3) забезпечує безупинне накопичення, систематизацію, збереження і відновлення всієї необхідної інформації;
 - 4) реалізує швидкий доступ, пошук і видачу необхідної інформації;
 - 5) забезпечує передачу потрібної інформації в задані пункти.
9. Функція інформаційної системи, яка здійснює інформаційно-керуючий вплив на об'єкт управління і його ланки у разі відхилення їхніх параметрів функціонування від заданих значень, називається:
- 1) регульовальна;
 - 2) прогнозна;
 - 3) оптимізаційна;
 - 4) аналізаторна;
 - 5) документальна.

10. Функція інформаційної системи, яка забезпечує оптимальні розрахунки в міру зміни цілей, критеріїв та умов функціонування об'єкта управління, називається:

- 1) регулювальна;
- 2) прогнозна;
- 3) оптимізаційна;
- 4) аналізаторна;
- 5) документальна.

11. Функція інформаційної системи, яка визначає основні тенденції, закономірності та показники розвитку об'єкта управління, називається:

- 1) регулювальна;
- 2) прогнозна;
- 3) оптимізаційна;
- 4) аналізаторна;
- 5) документальна.

12. Функція інформаційної системи, яка визначає основні показники техніко-економічного рівня виробництва і господарської діяльності, називається:

- 1) регулювальна;
- 2) прогнозна;
- 3) оптимізаційна;
- 4) аналізаторна;
- 5) документальна.

13. Функція інформаційної системи, яка забезпечує формування всіх обліково-звітних, планово-розпорядницьких, конструкторсько-технологічних та інших форм документів, називається:

- 1) регулювальна;
- 2) прогнозна;
- 3) оптимізаційна;
- 4) аналізаторна;
- 5) документальна.

14. За рівнем або сферою діяльності інформаційні системи є:

- 1) державні, територіальні, галузеві;
- 2) інформаційно-пошукові, інформаційно-довідкові, інформаційно-керівні;

- 3) системи підтримки прийняття рішень (СППР), інтелектуальні ІС
 - 4) організаційно-економічні, організаційно-технічні, технологічні
 - 5) локальними та глобальними.
15. Залежно від способу використання мереж інформаційні системи бувають:
- 1) державні, територіальні, галузеві;
 - 2) інформаційно-пошукові, інформаційно-довідкові, інформаційно-керівні;
 - 3) системи підтримки прийняття рішень (СППР), інтелектуальні ІС
 - 4) організаційно-економічні, організаційно-технічні, технологічні
 - 5) локальні та глобальні.
16. За видом управлінського процесу системи класифікуються:
- 1) державні, територіальні, галузеві;
 - 2) інформаційно-пошукові, інформаційно-довідкові, інформаційно-керівні;
 - 3) системи підтримки прийняття рішень (СППР), інтелектуальні ІС
 - 4) організаційно-економічні, організаційно-технічні, технологічні
 - 5) локальні та глобальні.
17. Ергономічне забезпечення – це:
- 1) сукупність засобів і методів, що створюють сприятливі умови праці користувачу в ІС;
 - 2) сукупність правових норм, які регламентують правові відносини під час функціонування системи та юридичний статус результатів її функціонування;
 - 3) сукупність засобів і правил для формалізації природної мови, які використовуються для спілкування користувачів ІС із засобами обчислювальної техніки;
 - 4) сукупність програм і програмних документів, які призначені для налагодження, функціонування і перевірки ІС;

- 5) сукупність математичних методів, моделей і алгоритмів обробки інформації, які використовуються в ІС.
18. Програмне забезпечення – це:
- 1) сукупність засобів і методів, що створюють сприятливі умови праці користувачу в ІС;
 - 2) сукупність правових норм, які регламентують правові відносини під час функціонування системи та юридичний статус результатів її функціонування;
 - 3) сукупність засобів і правил для формалізації природної мови, які використовуються для спілкування користувачів ІС із засобами обчислювальної техніки;
 - 4) сукупність програм і програмних документів, які призначені для налагодження, функціонування і перевірки ІС;
 - 5) сукупність математичних методів, моделей і алгоритмів обробки інформації, які використовуються в ІС.
19. Лінгвістичне забезпечення – це:
- 1) сукупність засобів і методів, що створюють сприятливі умови праці користувачу в ІС;
 - 2) сукупність правових норм, які регламентують правові відносини під час функціонування системи та юридичний статус результатів її функціонування;
 - 3) сукупність засобів і правил для формалізації природної мови, які використовуються для спілкування користувачів ІС із засобами обчислювальної техніки;
 - 4) сукупність програм і програмних документів, які призначені для налагодження, функціонування і перевірки ІС;
 - 5) сукупність математичних методів, моделей і алгоритмів обробки інформації, які використовуються в ІС.
20. Сукупність документів, які регламентують функції й обов'язки співробітників при функціонуванні системи, етапи роботи з впровадження ІС, терміни, виконавці, належать до:
- 1) інформаційного забезпечення;
 - 2) організаційного забезпечення;
 - 3) технічного забезпечення;

- 4) математичного забезпечення;
 - 5) лінгвістичного забезпечення.
21. Методи класифікації і кодування інформації, способи організації нормативно-довідкової інформації, схеми інформаційних потоків, режим роботи з інформацією і способи її захисту від несанкціонованого доступу належать до:
- 1) інформаційного забезпечення;
 - 2) організаційного забезпечення;
 - 3) технічного забезпечення;
 - 4) математичного забезпечення;
 - 5) лінгвістичного забезпечення.
22. Сукупність технічних засобів, призначених для автоматизованого збирання, накопичення, обробки, передачі та відображення інформації, основними компонентами якого є: засоби обчислювальної техніки, периферійне обладнання, засоби автоматичного зчитування даних, офісне та мережне обладнання належить до:
- 1) інформаційного забезпечення;
 - 2) організаційного забезпечення;
 - 3) технічного забезпечення;
 - 4) математичного забезпечення;
 - 5) лінгвістичного забезпечення.

Тема 3: Розвиток інформаційних технологій

1. Цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування, – це відповідно до Закону України “Про національну програму інформатизації»:
- 1) інформаційна система;
 - 2) інформаційна база;
 - 3) інформаційне забезпечення;
 - 4) інформаційна технологія;
 - 5) комп’ютеризація.

2. Метою інформаційної технології є:
 - 1) необмежені можливості оперування інформацією;
 - 2) виробництво інформації для проведення аналізу й прийняття на його основі рішення щодо виконання якоїсь дії;
 - 3) процес здійснення матеріального виробництва за допомогою різних технічних засобів;
 - 4) концепція побудови й використання технологічних процесів;
 - 5) апаратне, програмне і математичне забезпечення.
3. В історії розвитку інформаційних технологій виділяють:
 - 1) три основних етапи;
 - 2) чотири основних етапи;
 - 3) два основних етапи;
 - 4) п'ять основних етапів;
 - 5) шість основних етапів.
4. До якого етапу розвитку інформаційних технологій відноситься розвиток АСУ:
 - 1) першого;
 - 2) другого;
 - 3) третього;
 - 4) четвертого;
 - 5) п'ятого.
5. Система управління базами даних – це:
 - 1) система збору, реєстрації, оброблення та передачі будь-якої інформації по мережах;
 - 2) це комп'ютерна система, яка втілює в собі досвід експерта, що ґрунтується на його знаннях в певній галузі;
 - 3) предметно орієнтовані, інтегровані набори даних, що підтримують хронологію і здатні бути комплексним джерелом достовірної інформації для оперативного аналізу та прийняття рішень;
 - 4) комплекс програмних засобів, що забезпечують користувачам можливість створення, збереження, оновлення, пошук інформації та контролю доступу в базах даних;

- 5) цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки.
6. Відеоконференція – це:
- 1) одна з найпоширеніших мережних служб Internet;
 - 2) імітація реальних процесів, розробок і виробництва в кібернетичному просторі;
 - 3) галузь інформаційної технології, яка забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення і подання інтерактивної інформації на відстань в реальному режимі часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки;
 - 4) персональний чи віртуальний ПК з розподіленою пам'яттю, розподіленим обробленням даних, розподіленими комунікаційними засобами та засобами управління периферійним обладнанням;
 - 5) офіс, в якому вся професійна діяльність (на будь-якому робочому місці співробітників) здійснюється з використанням комп'ютерів, локальних мереж зв'язку і інтегрованого програмного середовища Microsoft Office.
7. Добровільна тимчасова форма кооперації декількох, як правило, незалежних партнерів (підприємств, установ, приватних осіб), яка завдяки оптимізації системи виробництва переваг забезпечує велику перевагу клієнтам називається:
- 1) технологія «клієнт—сервер»;
 - 2) віртуальне підприємство;
 - 3) 3D-редакторами;
 - 4) Комп'ютерний офіс;
 - 5) електронна пошта.
8. Назвіть, який з названих елементів не відноситься до використання відеоконференцій в управлінні і бізнесі:
- 1) оперативне проведення нарад, дискусій і експертиз;
 - 2) збір і оперативної обробка інформації в режимі реального часу;
 - 3) дистанційне навчання персоналу;
 - 4) накопичення та аналіз інформаційних ресурсів;

- 5) новий рівень інтерактивного спілкування з партнерами у всьому світі.
9. Дайте визначення поняття віртуальна реальність:
- 1) це комп'ютерна система, яка втілює в собі досвід експерта, що ґрунтується на його знаннях в певній галузі;
 - 2) це імітація реальних процесів, розробок і виробництва в кібернетичному просторі, який одночасно є середовищем та інструментом;
 - 3) це офіс, в якому вся професійна діяльність здійснюється з використанням комп'ютерів, локальних мереж зв'язку і інтегрованого програмного середовища Microsoft Office;
 - 4) це можливість приймати більш обґрунтовані рішення за рахунок залучення при необхідності додаткових експертів;
 - 5) це система збирання, реєстрації, оброблення та передачі будь-якої інформації (текстових документів, зображень, цифрових даних, звукозаписів та ін.) по мережах.
10. Що таке експертна система:
- 1) це комп'ютерна система, яка втілює в собі досвід експерта, що ґрунтується на його знаннях в певній галузі;
 - 2) це предметно орієнтовані, інтегровані набори даних, які підтримують хронологію і здатні бути комплексним джерелом достовірної інформації для оперативного аналізу та прийняття рішень;
 - 3) це частина концепції електронних сховищ даних та організації інтелектуальних обчислень;
 - 4) це одна з найпоширеніших мережних служб Internet, що забезпечує зручний інтерфейс для пошуку й одержання інформації з бази даних;
 - 5) це комплекс програмних засобів, що забезпечують користувачам можливість створення, збереження, оновлення, пошук інформації та контролю доступу в базах даних.

Тема 4: Організаційно-методичні основи створення та функціонування інформаційних систем бухгалтерського обліку

1. Принцип системності при створенні ІСБО передбачає:
 - 1) цілісність інформаційної системи та її взаємодію з іншими системами;
 - 2) наявність комплексного програмного та технічного забезпечення;
 - 3) розв'язання всіх облікових задач з використанням єдиної технічної бази;
 - 4) поєднання всіх технічних і програмних засобів у єдиний комплекс;
 - 5) супровід інформаційної бази.
2. Принцип розвитку під час створення ІСБО передбачає можливість:
 - 1) поповнення та оновлення функцій і складових ІС без порушення її функціональної цілісності;
 - 2) поповнення та оновлення функцій і складових ІС за умови оновлення технічної бази;
 - 3) розширення набору функцій і процедур ІС;
 - 4) обмеження інформаційної бази;
 - 5) розширення функцій.
3. Принцип сумісності під час створення ІСБО передбачає можливість:
 - 1) пристосування до зміни зовнішніх чинників;
 - 2) поповнення та оновлення набору функцій і процедур в ІС;
 - 3) застосування інформаційної системи на базі будь-яких поколінь обчислювальної техніки;
 - 4) взаємодіяти з іншими системами у процесі їх спільного функціонування;
 - 5) використання будь-якої інформації.
4. Принцип ефективності при створенні ІСБО передбачає:
 - 1) раціональне співвідношення між затратами і цільовим ефектом від її впровадження;
 - 2) фактична ефективність має перевищувати розрахункову

- ефективність від її впровадження;
 - 3) ефективність досягається за рахунок економії коштів та скорочення часу обробки даних;
 - 4) прийняття управлінських рішень;
 - 5) використання будь-якої інформації.
5. Принцип стандартизації під час створення ІСБО передбачає:
- 1) застосуванні типових, уніфікованих і стандартизованих форм документів у процесі створення й функціонування автоматизованих систем;
 - 2) вирішення стандартного комплексу облікових задач;
 - 3) використання типового комплексу технічних і програмних засобів;
 - 4) прийняття управлінських рішень;
 - 5) використання будь-якої інформації.
6. Виявлення проблем, розв'язання яких можливе засобами обчислювальної техніки, та надання оцінки доцільності створення ІС відбувається на етапі:
- 1) обстеження об'єкта та формування вимог до ІС БО;
 - 2) розробка концепції ІС;
 - 3) складання технічного завдання;
 - 4) складання ескізного проекту;
 - 5) складання технічного проекту.
7. Вкажіть види робіт, які виконуються на стадії розробки концепції ІС:
- 1) формування вимог до ІС;
 - 2) розробка концепції ІС;
 - 3) розробка технічного завдання;
 - 4) розробка бази даних;
 - 5) науково-дослідні роботи.
8. Основним документом, що визначає вимоги та порядок створення (розвитку або модернізації) автоматизованої системи, є:
- 1) технічний проект;
 - 2) ескізний проект;
 - 3) технічне завдання;
 - 4) звіт про виконану роботу;
 - 5) державний стандарт.

9. Здійснення попередніх випробовувань системи, виконання дослідної експлуатації системи та проведення приймальних іспитів в працівників бухгалтерії відбуваються на етапі:

- 1) складання ескізного проекту;
- 2) складання технічного проекту;
- 3) підготовка робочої документації та робочого проекту;
- 4) введення в експлуатацію;
- 5) супроводження ІС БО.

10. Процес виправлення помилок, координації всіх елементів системи відповідно до потреб користувача, внесення необхідних йому змін відноситься до етапу:

- 1) складання ескізного проекту;
- 2) складання технічного проекту;
- 3) підготовка робочої документації та робочого проекту;
- 4) введення в експлуатацію;
- 5) супроводження ІС БО.

Тема 5: Організація інформаційного забезпечення підприємства

1. Основною функцією інформаційного забезпечення є:

- 1) надійне збереження на машинних носіях необхідних даних для розв'язування задач користувачів і зручний доступ до цих даних;
- 2) обробка кореспонденцій господарських операцій із зазначенням конкретних аналітичних об'єктів та формуванням звітів у розрізі аналітики; кількісний облік товарно-матеріальних цінностей;
- 3) обмін даними з іншими програмами та пристроями;
- 4) оперативні консультації з проблем, які виникають в процесі роботи;
- 5) забезпечення захисту інформації із застосуванням системи паролів.

2. Позамашинна інформаційна база – це:

- 1) форми документів і відеокадрів, які вводяться, виводяться чи коригуються через термінали ІС, мають бути

погоджені з відповідними технічними характеристиками терміналів;

- 2) форми документів, які створюються інформаційною системою, мають відповідати вимогам стандартів чи нормативно-технічним документам;
- 3) сукупність упорядкованої інформації, яка використовується при функціонуванні ІС;
- 4) сукупність державних стандартів, галузевих керівних методичних матеріалів та інструкцій, які дозволяють поліпшити організацію створення й використання інформаційного забезпечення;
- 5) частина інформаційної бази системи, яка являє собою сукупність сигналів, повідомлень і документів, призначених для безпосереднього сприйняття людиною без застосування засобів обчислювальної техніки.

3. Документ є основним носієм інформації:

- 1) у машинній базі;
- 2) у базі даних;
- 3) у інформаційній системі;
- 4) у інформаційному середовищі;
- 5) у позамашинному середовищі.

4. Частина інформаційної бази, яка фіксується на машинних носіях, називається:

- 1) позамашинною;
- 2) машинною;
- 3) експертною;
- 4) інтелектуальною;
- 5) програмною.

5. Засоби реєстрації даних, які забезпечують зв'язок між інформацією та людиною, інформацією та комп'ютером, людиною та комп'ютером, називаються:

- 1) носії інформації;
- 2) інформаційне забезпечення;
- 3) програмне забезпечення;
- 4) базою даних;
- 5) комп'ютером.

6. Найбільш розповсюдженою міжнародною системою кодування товарів є:

- 1) європейська товарна нумерація;
- 2) українська товарна нумерація;
- 3) американська товарна нумерація;
- 4) китайська товарна нумерація;
- 5) міжнародна товарна нумерація.

7. Одним з найефективніших засобів, що дозволяють підвищити швидкість і ефективність контролю за рухом матеріальних цінностей в автоматизованих системах, є:

- 1) використання штрихових кодів;
- 2) інвентаризація матеріальних цінностей;
- 3) подвійний запис;
- 4) правильна організація документообігу;
- 5) відповідальність працівників.

8. Система документування – це:

- 1) сукупність упорядкованої інформації, яка використовується при функціонуванні ІС;
- 2) сукупність процесів і прийомів створення документації в установах, на підприємствах, в організаціях, в процесі здійснення ними своїх функцій;
- 3) це частина ІБ системи, яка являє собою сукупність сигналів, повідомлень і документів, призначених для безпосереднього сприйняття людиною без застосування засобів обчислювальної техніки;
- 4) форми вихідних документів інформаційної системи;
- 5) це поділ множини об'єктів на підмножини за їх подібністю відповідно прийнятих методів.

9. За сферою дії виділяють наступні види класифікаторів:

- 1) організаційні, математичні, лінгвістичні, програмні;
- 2) міжнародні, загальнодержавні, галузеві, локальні;
- 3) технічні, галузеві, специфічні, ергономічні;
- 4) галузеві, обласні, районні, місцеві;
- 5) державні, регіональні, ієрархічні, фасетні.

10. Документи, які містять дозвіл на здійснення будь-якої господарської операції, називаються:

- 1) розпорядчі;
- 2) виконавчі;
- 3) виправдовувальні;
- 4) облікові;
- 5) комбіновані.

Тема 6: Програмне забезпечення бухгалтерського обліку

1. Вимоги до програмного забезпечення бувають чотирьох видів:
 - 1) функціональні, технічні, комерційні, ергономічні;
 - 2) математичні, організаційні, лінгвістичні, правові;
 - 3) ергономічні, інформаційні, технічні, оптимізаційні;
 - 4) функціональні, технічні, лінгвістичні, правові;
 - 5) прогнозні; обчислювальні; регулятивні; комунікаційні.
2. До яких вимог щодо програмного забезпечення ІС належить вимога: швидко і без втрат інформації налагодити План рахунків, звітні форми, шаблони проводок, звітність довільної форми як згідно зі специфікою конкретної організації (незалежно від форми власності та виду діяльності), так і з можливими змінами в законодавстві:
 - 1) технічних;
 - 2) функціональних;
 - 3) комерційних;
 - 4) ергономічних;
 - 5) не відноситься до вимог.
3. Яка з названих вимог до програмного забезпечення не відноситься до комерційних вимог:
 - 1) прийнятна ціна програми (слід розрізняти вартість власне програмного продукту та вартість його впровадження і супроводу);
 - 2) супровід програмного забезпечення, що передбачає навчання роботи з програмою та налагодження програми на розв'язання розгорнутої бухгалтерської задачі з використанням реальних даних користувача;
 - 3) оперативні консультації з проблем, які виникають в процесі роботи;

- 4) оновлення старих версій програмних продуктів, швидка заміна їх новими;
 - 5) зручність інтерфейсу користувача та розвинена система програмної допомоги.
4. Яка з названих вимог до програмного забезпечення не відноситься до технічних вимог:
- 1) прийнятна ціна програми (слід розрізняти вартість власне програмного продукту та вартість його впровадження і супроводу);
 - 2) невибагливість до апаратного забезпечення (програма повинна ефективно працювати на комп'ютерах із середніми характеристиками);
 - 3) можливість редагування документів і звітів, що дозволяє користувачу створити форму звіту, яка потім буде виводитись на екран монітора чи принтер;
 - 4) обмін даними з іншими програмами та пристроями (наприклад, касовими апаратами);
 - 5) робота в локальних комп'ютерних мережах.
5. Ергономіка програмного забезпечення займається:
- 1) супроводом програмного забезпечення, що передбачає навчання роботі з програмою та налагодження програми на розв'язання розгорнутої бухгалтерської задачі з використанням реальних даних користувача;
 - 2) обміном даними з іншими програмами та пристроями;
 - 3) вивченням можливостей та особливостей сприйняття і пам'яті людини, інформаційної підготовки і прийняття рішень, стилів мислення та індивідуальних особливостей у процесі виконання конкретних видів робіт з урахуванням визначених комп'ютером обмежень;
 - 4) обробкою кореспонденцій господарських операцій із зазначенням конкретних аналітичних об'єктів та формуванням звітів в розрізі аналітики; кількісним обліком товарно-матеріальних цінностей;
 - 5) оперативними консультаціями з проблем, які виникають в процесі роботи.

6. До яких вимог відноситься вимога – використання можливостей сучасних кольорових моніторів: різні елементи інформації виводити різними кольорами:
- 1) комерційних;
 - 2) ергономічних;
 - 3) функціональних;
 - 4) технічних;
 - 5) загальних.
7. Яка з названих програм відноситься до умовно безкоштовних програм:
- 1) Нова бухгалтерія;
 - 2) Парус-Підприємство;
 - 3) БухСофт;
 - 4) БЕСТ-5;
 - 5) GrossBee XXI.
8. Які з названих програм мають системи для бюджетних установ:
- 1) БухСофт;
 - 2) ПАРУС – Підприємство;
 - 3) FinExpert;
 - 4) Нова бухгалтерія;
 - 5) GrossBee.
9. Розробником системи FinExpert є:
- 1) компанія IDM;
 - 2) компанія БЕСТ;
 - 3) компанія БухСофт;
 - 4) компанія ІС;
 - 5) науково-виробнича фірма «GrossBee».
10. Розробником програми «Нова бухгалтерія» є:
- 1) компанія IDM;
 - 2) українська фірма «Земляничные поляны LTD»;
 - 3) корпорація ПАРУС;
 - 4) компанія ІС;
 - 5) науково-виробнича фірма «GrossBee».

Тема 7: Автоматизовані робочі місця – основа створення інформаційних систем бухгалтерського обліку

1. Автоматизоване робоче місце –це:
 - 1) професійно-орієнтований комплекс технічних, інформаційних і програмних засобів, які розташовані безпосередньо на робочих місцях фахівців і призначені для автоматизації їхніх робіт;
 - 2) розподіл інформації між керівниками, підрозділами та виконавцями відповідно до їх участі в управлінні;
 - 3) формування всіх обліково-звітних, планово-розпорядницьких, конструкторсько-технологічних та інших форм документів;
 - 4) системи, що здатні самостійно виконувати роботу, притаманну складній розумовій діяльності людини;
 - 5) сукупність програм і програмних документів, які призначені для налагодження, функціонування і перевірки ІС.
2. До якого рівня системи АРМ відноситься узагальнення інформації про діяльність підприємства і складання форм фінансової та податкової звітності:
 - 1) АРМ працівників бухгалтерії;
 - 2) АРМ облікових працівників структурних підрозділів;
 - 3) АРМ головного бухгалтера;
 - 4) АРМ керівника підприємства;
 - 5) АРМ менеджера.
3. До якого рівня системи АРМ відноситься контроль за веденням первинного обліку, складання облікових регістрів, складання форм внутрішньої звітності:
 - 1) АРМ працівників бухгалтерії;
 - 1) АРМ облікових працівників структурних підрозділів;
 - 2) АРМ головного бухгалтера;
 - 3) АРМ керівника підприємства;
 - 4) АРМ менеджера.
4. Особливістю комп'ютерної форми бухгалтерського обліку є:
 - 1) те, що вона не існує без конкретної комп'ютерної програми;

- 2) принцип організації обліку за окремими обліковими завданнями або ділянками;
- 3) порядок зберігання архівної інформації та знищення електронних архівних копій;
- 4) періодичність контролю робочого місця головним бухгалтером;
- 5) періодичність перевірки робочого місця технічними службами.

5. Створення АРМ на базі персональних комп'ютерів забезпечує:

- 1) зручність роботи користувача;
- 2) компактність розміщення і невисокі вимоги до умов експлуатації;
- 3) точність розрахунків при обробці інформації;
- 4) просту організацію технічного обслуговування;
- 5) всі вище перелічені ознаки.

6. Для підрахунку фактично відпрацьованих днів в таблиці обліку робочого часу, який створено в Excel, використовується функція:

- 1) СЧЁТ;
- 2) СЧЁТЕСЛИ;
- 3) ЕСЛИ;
- 4) МАКС;
- 5) ОКРУГЛ.

7. Назвіть функцію Excel, яка заокруглює число до найближчого числа, меншого по модулю:

- 1) ОКРУГЛВВЕРХ;
- 2) СЧЁТЕСЛИ;
- 3) ОКРУГЛВНИЗ;
- 4) МАКС;
- 5) ОКРУГЛ.

8. Який відсоток від заробітної плати, нараховується працівнику при розрахунку виплат за листком непрацездатності, якщо його стаж роботи становить 6 років і 7 місяців:

- 1) 50%;
- 2) 60%;
- 3) 70%;

- 4) 80%;
 - 5) 100%.
9. Із суми нарахованих виплат за листком з тимчасової втрати працездатності утримується податок в розмірі:
- 1) 3,6% від суми лікарняних;
 - 2) 3,6% від суми нарахованої заробітної плати;
 - 3) 2% від суми лікарняних;
 - 4) 2% від суми нарахованої заробітної плати;
 - 5) не утримується.
10. Яка ознака, з даного переліку, не відноситься до функцій АРМ:
- 1) введення, накопичення та зберігання інформації;
 - 2) пошук інформації за заданими ознаками;
 - 3) використання прикладних програм для обробки інформації;
 - 4) раціональна організація праці бухгалтера створює комфортні умови для роботи і підвищує продуктивність праці спеціаліста;
 - 5) контроль усіх етапів обробки інформації.

Тема 8: Основні поняття комп'ютерного аудиту

1. Аналітичні процедури включають:
 - 1) зразки документів, які складаються на етапі планування аудиторської перевірки;
 - 2) аналіз і оцінку отриманої аудитором інформації, дослідження важливих фінансових та інших показників, а також з'ясування причин їх викривлень;
 - 3) процедури, оформлені у вигляді анкет, бланків, робочих карт, методик, довідкових таблиць;
 - 4) методичні матеріали, які можуть бути використані для розробки внутрішньофірмових стандартів аудиторської фірми;
 - 5) тематичний пошук, контекстний пошук, пошук за найменуванням, видом і типом документа.
2. Яке з перелічених не відноситься до завдань виконання аналітичних процедур:
 - 1) вивчення діяльності економічного суб'єкта;

- 2) оцінка фінансового стану економічного суб'єкта та перспектив неперервності його діяльності;
 - 3) виявлення фактів викривлення бухгалтерської звітності;
 - 4) тематичний пошук, контекстний пошук, пошук за найменуванням, видом і типом документа;
 - 5) забезпечення тестування з метою отримання відповідей на нез'ясовані питання.
3. Який з названих документів не використовується під час проведення аналітичних процедур:
- 1) статутні документи;
 - 2) бізнес-плани;
 - 3) галузеві статистичні показники;
 - 4) плани перевірки контролюючих органів;
 - 5) аудиторські висновки за попередні звітні періоди.
4. Трендовий аналіз:
- 1) полягає у використанні статистичних моделей для визначення очікувань аудитора стосовно статей фінансової звітності;
 - 2) являє собою визначення основної тенденції розвитку в часі показників звітності;
 - 3) полягає у використанні складних регресійних моделей;
 - 4) включає порівняння співвідношень між двома або більше статтями фінансової звітності клієнта;
 - 5) виявляє зв'язок між чистим доходом підприємства та його грошовими потоками в часі.
5. Тест на прийнятність:
- 1) полягає у використанні статистичних моделей для визначення очікувань аудитора стосовно статей фінансової звітності;
 - 2) являє собою визначення основної тенденції розвитку в часі (тренда) показників звітності;
 - 3) полягає у використанні складних регресійних моделей;
 - 4) включає порівняння співвідношень між двома або більше статтями фінансової звітності клієнта;
 - 5) виявляє зв'язок між чистим доходом підприємства та його грошовими потоками в часі.

6. Аналіз показників:

- 1) полягає у використанні статистичних моделей для визначення очікувань аудитора стосовно статей фінансової звітності;
- 2) являє собою визначення основної тенденції розвитку в часі (тренда) показників звітності;
- 3) полягає у використанні складних регресійних моделей;
- 4) включає порівняння співвідношень між двома або більше статтями фінансової звітності клієнта;
- 5) виявляє зв'язок між чистим доходом підприємства та його грошовими потоками в часі.

7. Вивчення структури підсумкових фінансових показників з дослідженням впливу кожної позиції звітності на загальний результат називається:

- 1) горизонтальний аналіз;
- 2) крос-секційний аналіз;
- 3) вертикальний аналіз;
- 4) порівняльний аналіз;
- 5) факторний аналіз.

8. Порівняння фінансових показників компанії клієнта із показниками подібних компаній на певний момент або із середніми значеннями по галузі називається:

- 1) горизонтальний аналіз;
- 2) крос-секційний аналіз;
- 3) вертикальний аналіз;
- 4) порівняльний аналіз;
- 5) факторний аналіз.

9. Внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками підприємства називається:

- 1) горизонтальний аналіз;
- 2) крос-секційний аналіз;
- 3) вертикальний аналіз;
- 4) порівняльний аналіз;
- 5) факторний аналіз.

10. Порівняння фінансових показників та змін за статтями бухгалтерського балансу в часі називається:

- 1) горизонтальний аналіз;
- 2) крос-секційний аналіз;
- 3) вертикальний аналіз;
- 4) порівняльний аналіз;
- 5) факторний аналіз.

11. Аналіз відносних показників – це:

- 1) вивчення структури підсумкових фінансових показників з вивченням впливу кожної позиції звітності на загальний результат;
- 2) аналіз впливу окремих факторів на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження;
- 3) використання складних регресійних моделей;
- 4) визначення основної тенденції розвитку в часі
- 5) розрахунок співвідношень між окремими позиціями звіту чи позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників.

12. Факторний аналіз – це:

- 1) вивчення структури підсумкових фінансових показників з вивченням впливу кожної позиції звітності на загальний результат;
- 2) аналіз впливу окремих факторів на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження;
- 3) використання складних регресійних моделей;
- 4) визначення основної тенденції розвитку в часі;
- 5) розрахунок співвідношень між окремими позиціями звіту чи позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників.

Тема 9: Програмне забезпечення аудиторської діяльності

1. Який з названих розділів не відноситься до аудиторської програми «Асистент Аудитора»:

- 1) розділ «Підготовка та планування аудиту»;
- 2) розділ «Робочі документи аудитора»;

- 3) розділ «Мобільне робоче місце аудитора»;
- 4) розділ «Консультант аудитора»;
- 5) розділ «Основні нормативні документи».

2. Програма «Помощник аудитора» складається з чотирьох основних блоків:

- 1) підготовчого, планування, процедур аудиту, заключного;
- 2) початкового, планування, процедур аудиту, заключного;
- 3) початкового, планування, фінансового аналізу, заключного;
- 4) підготовчого, фінансового, процедур аудиту, заключного;
- 5) підготовчого, основного, аналітичного, заключного.

3. Розділ «Підготовка та планування аудиту» програми «Асистент Аудитора» містить:

- 1) анкети, які покликані допомогти при виконанні аудиторських процедур і тестуванні окремих ділянок бухгалтерського обліку на підприємстві;
- 2) довідкові таблиці з питань бухгалтерського обліку, оподаткування, фінансового аналізу діяльності підприємств;
- 3) шаблони документів, необхідних для оформлення відносин з клієнтами (листів-зобов'язань, типових договорів), довідкові та методичні матеріали з проведення підготовчих заходів, оцінки аудиторського ризику, рівня суттєвості, приклади планів перевірок;
- 4) основні законодавчі і нормативні відомчі акти, які регулюють аудиторську діяльність і порядок ведення бухгалтерського обліку;
- 5) математичні моделі й алгоритми розрахунків величин аудиторського ризику, рівня суттєвості та вибірки.

4. Розділ «Консультант аудитора» програми «Асистент Аудитора» містить:

- 1) анкети, які покликані допомогти при виконанні аудиторських процедур і тестуванні окремих ділянок бухгалтерського обліку на підприємстві;
- 2) практичні аспекти діяльності аудиторської компанії, починаючи від реєстрації і закінчуючи ліквідацією, а

також міститься довідкова інформація: норми, ставки, індекси, форми бухгалтерської та податкової звітності, довідники з питань бухгалтерського та податкового обліку та фінансового аналізу;

- 3) бланки документів, які слід формувати до підписання договору на проведення аудиту, зразки договорів на різні види аудиторських послуг, бланки і зразки документів, які складаються на етапі планування аудиторської перевірки і складання програми аудиту;
- 4) основні законодавчі і нормативні відомчі акти, які регулюють аудиторську діяльність і порядок ведення бухгалтерського обліку;
- 5) математичні моделі й алгоритми розрахунків величин аудиторського ризику, рівня суттєвості та вибірки.

5. Розділ «Робочі документи аудитора» програми «Асистент Аудитора» містить:

- 1) анкети, які покликані допомогти при виконанні аудиторських процедур і тестуванні окремих ділянок бухгалтерського обліку на підприємстві;
- 2) довідкові таблиці з питань бухгалтерського обліку, оподаткування, фінансового аналізу діяльності підприємств;
- 3) бланки документів, які слід формувати до підписання договору на проведення аудиту, зразки договорів на різні види аудиторських послуг, бланки і зразки документів, які складаються на етапі планування аудиторської перевірки і складання програми аудиту;
- 4) основні законодавчі і нормативні відомчі акти, які регулюють аудиторську діяльність і порядок ведення бухгалтерського обліку;
- 5) математичні моделі й алгоритми розрахунків величин аудиторського ризику, рівня суттєвості та вибірки.

6. Яка з перелічених програм не відноситься до аудиторських програм:

- 1) програма «Івахненко & Катеньов Аудит»;
- 2) програма «Экспресс Аудит: ПРОФ»;

- 3) програма «БухСофт-Онлайн»;
 - 4) програма «IDEA»;
 - 5) програма «Помощник аудитора».
7. Програмно-апаратний комплекс «Экспресс Аудит: ПРОФ» складається з двох частин:
- 1) «Плани і програми аудиту», «Консультант аудитора»;
 - 2) «Єдиний центр планування і проведення аудиту», «Мобільне робоче місце аудитора»;
 - 3) «Єдиний центр планування і проведення аудиту», «Автоматизоване робоче місце аудитора»;
 - 4) «Консультант аудитора», «Автоматизоване робоче місце аудитора»;
 - 5) «Єдиний центр експрес-аудиту», «Автоматизоване робоче місце аудитора».
8. Яка з перелічених ознак не відноситься до переваг аудиту із застосуванням системи IDEA:
- 1) швидкість і висока продуктивність праці;
 - 2) багатофункціональність, гнучкість аналізу, зрозумілий інтерфейс, висока внутрішня логічність системи;
 - 3) працювати із системою можуть аудитори із середнім рівнем знання ІТ;
 - 4) практично не обмежена кількість варіантів аналізу, їх вибір залежить тільки від аудитора, його конкретного завдання, виявлених результатів і досвіду роботи;
 - 5) контроль може здійснюватися не тільки у момент оформлення документа або проводки, а й тоді, коли в цьому виникає потреба.
9. Найбільш поширеною сферою застосування системи IDEA у світі є:
- 1) аналіз даних бухгалтерських автоматизованих систем об'єктів аудиту;
 - 2) введення і виведення даних, представлених в різних форматах;
 - 3) листування з клієнтами і третіми особами;
 - 4) складання аудиторських програм і планів;
 - 5) набір різних статистичних методів.

10. Модуль «Мобільне робоче місце аудитора» призначений для:
- 1) розробки загального плану і програми аудиту, включаючи розподіл робіт між учасниками аудиторської групи;
 - 2) розподілу аудиторської перевірки за окремими об'єктами аудиту;
 - 3) формування звітної документації у форматі Microsoft Word;
 - 4) проведення аудиту і збір аудиторських доказів за виділеними об'єктами аудиту відповідно до персональної програми перевірки;
 - 5) вивантаження персональних завдань виконавцям на носій даних для проведення аудиту на виїзді.
11. Програмний комплекс «Івахненко & Катеньов Аудит» створений фахівцями:
- 1) України;
 - 2) Росії;
 - 3) Англії;
 - 4) Білорусії;
 - 5) Швеції.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ

Номер питання	Номер відповіді за темами								
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9
1	3	4	4	1	1	1	1	2	3
2	2	4	2	1	5	2	3	4	1
3	3	3	1	4	5	5	1	4	3
4	2	1	2	1	2	1	1	2	2
5	1	2	4	1	1	3	5	1	1
6	5	3	3	1	1	2	2	4	3
7	4	5	2	5	1	3	3	3	2
8	5	5	4	3	2	2	4	2	5
9	1	1	2	4	2	1	3	4	1
10	4	3	1	5	1	2	4	1	4
11	2	2						5	1
12	3	4						2	
13	1	5							
14	4	1							
15	4	5							
16	1	4							
17	2	1							
18	4	4							
19	1	3							
20	1	2							
21	1	1							
22		3							

Правове забезпечення інформаційної діяльності підприємств

Нормативні документи	Зміст законодавчих актів
1	2
Конституція України	Визначені базові засади інформаційного законодавства. Одним із важливих аспектів суспільних інформаційних відносин в державі є мова як засіб здійснення комунікації (спілкування) між суб'єктами відносин в державі. Через інформацію, засоби комунікації, інформаційні відносини здійснюється соціальна функція держави
Закон України «Про інформацію»	Закріплює конституційні засади щодо права громадян України на інформацію, закладає правові основи інформаційної діяльності. Інформація є об'єктом права власності фізичних і юридичних осіб та держави; ціни і ціноутворення на інформаційну продукцію та інформаційні послуги встановлюються договорами; регламентована відповідальність за порушення законодавства про інформацію, а також міжнародну інформаційну діяльність, співробітництво з іншими державами, зарубіжними і міжнародними організаціями; гарантує інформаційний суверенітет України.
Закон України «Про мови»	Визначає принципові положення щодо мови в інформаційних відносинах.
Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності»	Регламентує створення правових основ державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності. Держава надає пріоритетну підтримку розвитку науки як визначального джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створює необхідні умови для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері науково-технічної діяльності, забезпечує використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для вирішення соціальних, економічних, культурних та інших проблем
Закон України «Про Національну програму інформатизації»	Визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки, соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах державного значення

1	2
Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»	Включає характеристику сучасного стану інформатизації, стратегічні цілі та основні принципи інформатизації, очікувані наслідки її реалізації
Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах»	Встановлює основи регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права власності громадян України і юридичних осіб на інформацію та права доступу до неї, права власника інформації на її захист, а також встановленого чинним законодавством обмеження на доступ до інформації
Закон України «Про науково-технічну інформацію»	Визначає основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного і соціального прогресу країни
Закон України «Про державну таємницю»	Регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, її засекречуванням та охороною з метою захисту життєво важливих інтересів України у сфері оборони, економіки, зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку
Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»	Регламентує відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів
Закон України «Про електронний цифровий підпис»	Визначає правовий статус електронного цифрового підпису та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису
Проект Закону України «Про електронну комерцію»	Регулює відносини (права, обов'язки) суб'єктів, що виникають у зв'язку з реалізацією електронних процедур під час укладання й здійснення правочинів із продажу та/ або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг й інших, з ними пов'язаних юридичних дій на основі інформаційно-комунікаційних засобів і технологій, що утворюють сферу електронної комерції

Проблеми інформатизації суспільства

Етапи розвитку	Проблеми, що вирішуються
1-й етап (до кінця 1960-х рр.)	Обробка великих масивів даних в умовах обмежених можливостей програмно-апаратних засобів
2-й етап (до кінця 1970-х рр.)	Використання ЕОМ ІВМ/360 тільки великими підприємствами, які мали в своїй структурі обчислювальні центри, зважаючи на їх дорожнечу і складність експлуатації
3-й етап (з середини 1980-х рр.)	Використання персональних комп'ютерів для обробки інформації, створення систем підтримки прийняття рішень (СППР)
4-й етап (з початку 1990-х рр.)	Розвиток інформаційних систем, сучасних інформаційних технологій, створення локальних, регіональних і глобальних мереж

Процес обробки інформації

Етапи розвитку	Проблеми, що вирішуються
1-й етап (60 –70-ті рр.)	Обробка даних в обчислювальних центрах у режимі колективного користування. Автоматизація рутинних операцій, розробка автоматизованих систем управління підприємствами (АСУП) і управління технологічними процесами (АСУТП).
2-й етап (із 80-х рр.)	Створення інформаційних технологій, спрямованих на вирішення стратегічних задач; реалізація автоматизованих систем управління підприємствами (АСУП) і систем підтримки прийняття рішення (СППР).

Принципи застосування комп'ютерних технологій

Етапи розвитку	Проблеми, що вирішуються
1-й етап (з початку 60-х рр. XX століття)	<p>Реалізація принципу отримання інформації «в одному місці і зараз» характеризується досить ефективною обробкою інформації при виконанні рутинних операцій з орієнтацією на централізоване колективне використання ресурсів обчислювальних центрів. Основним критерієм оцінки ефективності створюваних ІС була різниця між витраченими на розробку і заощадженими в результаті впровадження засобами. Основною проблемою на цьому етапі була психологічна взаємодія користувачів, для яких створювалися ІС, і розробників через відмінності їх поглядів і розуміння проблем, які необхідно було вирішити. Як наслідок цієї проблеми, створювалися системи, які користувачі сприймали негативно і, не дивлячись на їх достатньо великі можливості, не використовували в повній мірі</p>
2-й етап (з середини 80-х рр.)	<p>Реалізація принципу «в одному місці і у будь-який час», пов'язується з появою персональних комп'ютерів. Змінюється підхід до створення ІС – орієнтація зміщується у бік індивідуального користувача для підтримки прийнятих ним рішень. Користувач зацікавлений в розробці, налагоджується контакт з розробником, виникає взаєморозуміння обох груп фахівців. На цьому етапі використовуються як централізована обробка даних, характерна для першого етапу, так і децентралізована, яка базується на вирішенні локальних завдань і роботі з локальними базами даних на робочому місці користувача</p>
3-й етап (з початку 90-х рр.)	<p>Реалізація принципу «в будь-якому місці і у будь-який час», пов'язується з розумінням стратегічних переваг в інформатизованому бізнесі і досягненнях телекомунікаційних технологій та розподіленої обробки інформації. ІС мають на меті не просто збільшення ефективності обробки даних і допомога управлінському персоналу, а створення високоєфективного виробництва. ІТ повинні допомогти компанії вистояти в конкурентній боротьбі і отримати перевагу.</p>

Інструментальні технологічні засоби

Етапи розвитку	Проблеми, що вирішуються
1-й етап (до другої половини XIX ст.)	«Ручні» технології: перо, чорнильниця, книга, елементарні ручні засоби обчислення. Комунікації здійснювалися шляхом доставки кінною поштою листів, пакетів, депеш. В європейських країнах застосовувався механічний телеграф. Основна мета технологій – передача інформації в потрібній формі
2-й етап (кінець XIX – 40-ві рр. XX ст.)	«Механічні» технології: друкарська машинка, арифмометр, телеграф, телефон, диктофон. Основна мета технологій - подача інформації в потрібній формі зручнішими засобами, скорочення витрат на виправлення помилок
3-й етап (40-ві – 60-ті рр. XX ст.)	«Електричні» технології: великі ЕОМ і відповідне програмне забезпечення, електричні друкарські машинки, телетайпи (телекси), ксерокси, портативні диктофони. Організація доставки інформації в заданий час. Змінюється мета технології. Акцент в ІТ переміщується з форми представлення інформації на форму її змісту
4-й етап (70-ті рр. - середина 80-х рр. XX ст.)	«Електронні» технології, основним інструментарієм яких стають великі ЕОМ і створювані на їх базі автоматизовані системи управління (АСУ) й інформаційно-пошукові системи (ПІС), оснащені широким спектром базових і спеціалізованих програмних комплексів. «Центр тяжіння» технологій ще більш зміщується на формування змістовної сторони інформації для управлінського середовища різних сфер суспільного життя, особливо на організацію аналітичної роботи. Отримується досвід формування змістовної сторони управлінської інформації і підготовлена професійна, психологічна і соціальна бази для переходу на новий етап розвитку технологій
5-й етап (з середини 80-х рр. XX ст.)	«Комп'ютерні (нові)» технології, їх основним інструментарієм є персональний комп'ютер з широким спектром стандартних і замовлених програмних продуктів широкого призначення. На цьому етапі відбувається процес персоналізації автоматизованих систем управління, який виявляється в створенні систем підтримки прийняття рішень на різних рівнях управління. Подібні системи мають вбудовані елементи аналізу і штучного інтелекту, реалізуються на персональному комп'ютері і використовують мережеві технології і телекомунікації для роботи в мережі.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АСУ – автоматизована система управління;
БД – база даних;
БЗ – база знань;
ЕАН – європейська товарна нумерація;
ЕД – електронний документ;
ЕОМ – електронно-обчислювальна машина;
ЕП – електронна пошта;
ЕС – експертна система;
ЕЦП – електронний цифровий підпис;
ЄДРПОУ – загальнодержавний класифікатор підприємств і організацій;
ЗК – загальнодержавні класифікатори;
ЗКГНГ – загальнодержавний класифікатор галузей народного господарства;
ІБ – інформаційна база;
ІЗ – інформаційне забезпечення;
ІС – інформаційна систем;
ІСБО – інформаційна система бухгалтерського обліку;
ІТ – інформаційна технологія;
КІСП – комп'ютерні інформаційні систем підприємства;
КОД – комп'ютерна обробка даних;
КОПФ – код організаційно-правової форми;
МСФЗ – міжнародні стандарти фінансової звітності;
П(С)БО – положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
ПЕОМ – персональна електронно-обчислювальна машина;
ПК – персональний комп'ютер;
СМЕС – система міжнародних економічних стандартів;
СППР – системи підтримки прийняття рішень;
СУБД – системи управління базами даних;
УСД – уніфікована система документації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизированные информационные технологии в экономике/ В.В.Брага, Н.Г. Бубнова, Л.А. Вдовенко, В.И. Гусев, Т.Г. Захарова, Е.Ф. Казакова, И.А. Коноплева, А.А. Левкин, Г.Л. Макарова, Г.Д. Савичев, В.И. Суворова, Г.А. Титоренко, Г.В. Федорова. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.eusi.ru>
2. Волоховская А. ИТ-услуги наступают. Автоматизация аудита: что нового? // Бухгалтер и компьютер. – 2007. – № 6.
3. Вступ до комп'ютерних інформаційних технологій: Навчальний посібник для студентів вузів / М.З.Згуровський, І.І.Коваленко, В.М.Михайленко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2000. – 265с.
4. Грекул В.И. Проектирование информационных систем. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.intuit.ru>
5. Горюнова Н.А., Виницковская О.Н., Свиридова Н.В. АРМ бухгалтера. Учебное пособие – Москва: РГОТУПС, 2003. – 57с.
6. ДСТУ 2874-94 Система оброблення інформації. Основні поняття. Терміни та визначення.
7. Завгородний В.И. Безопасность информационных систем. – 2009. – 355с.
8. Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 05.07.1994р. №80/94-ВР // Информатика, электротехника, связь: Компании Украины от «А» до «Я». – Вып. 1. – К.: Одес Плюс, 2000. – С.290–294.
9. Закон України «Про Концепцію національної програми інформатизації» від 04.02.1998р. №75/98-ВР // Вісник Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – С. 182.
10. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // [Электронный ресурс] Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>
11. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852-IV // [Электронный ресурс] Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>
12. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» №851-IV від 22.05.2003 р. // [Электронный ресурс] Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>
13. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Закон України «Про мови» від 28.10.1989 № 8312-ХІ // [Электронный ресурс] Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>
15. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25 черв. 1993 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – №33– С. 345.
16. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13.12.1991 № 1977-ХІІ // [Электронный ресурс] Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>

17. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998р. №74/98-ВР // Вісник Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. –181с.
18. Ильина О.П. Информационные технологии бухгалтерского учета: Учебник для вузов. – СПб: Питер, 2001. – 688с.
19. Информационные системы и технологии в экономике: Учебник. – 2-е изд., доп. и перераб. / Т.П. Барановская, В.И. Лойко, М.И. Семенов, А.И.Трубилин; под ред. В.И. Лойко. – М: Финансы и статистика, 2005. – 416 с.
20. Информационные технологии в маркетинге: Учеб. для вузов / Под ред. Г.А. Титоренко. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 335с.
21. Информационные технологии управления: Учебное пособие / В.А.Розанов, М.Н. Мальшев, Н.В. Катаргин – М: ИИЦ Академии труда и социальных отношений, 2005. – 154 с.
22. Информация. Материал из Википедии – свободной энциклопедии // [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://ru.wikipedia.org>
23. Івахненко С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології. – К.: Знання, 2005. – 286 с.
24. Івахненко С.В. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 7. – С. 55–65.
25. Івахненко С.В.Аудиторське програмне забезпечення для аналізу даних: перший український досвід. // Бухгалтерський облік і аудит – 2009. – № 10.
26. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підручник / Ф.Ф.Бутинця, С.В. Івахненко, Т.В. Давидюк, Т.В. Шахрайчук. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП „Рута”, 2002. – 544 с.
27. Інформаційні системи і технології в економіці: Посібник для вузів / За ред. В.С.Пономаренка. – К.: Академія, 2002. – 544 с.
28. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Конспект лекцій (для студентів та слухачів ФПО та ЗН спеціальності «Економіка підприємства») / Укл. В.М. Охріменко, Т.Б. Воронкова. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 185 с.
29. Інформація. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії // [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://uk.wikipedia.org>
30. Кельдер Т.Л. Системи обробки економічної інформації // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://readbookz.com>
31. Казиев В.М. Введение в информатику // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.intuit.ru>
32. Клименко І.В., Линьов К.О. Технології електронного урядування: Навчальний посібник. – Київ: Вид-во ДУС, 2006, – 225 с.
33. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
34. Конституція України // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

35. Лопатников Л.И. Экономико-математический словарь: Словарь современной экономической науки. – М.: Дело, 2003. – 520 с.
36. Международные стандарты аудита: Учебное пособие / Б.Т. Жарыгласова, А.Е. Суглобон. – 3-изд. – М.: КНОРУС, 2007. – 400 с.
37. Місюрів А.В. Інформаційні системи і технології в обліку: Конспект лекцій. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 90 с.
38. Мунипов В. М., Зинченко В. П. Эргономика: человекоориентированное проектирование техники, программных средств и среды: Учебник. — М.: Логос, 2001. — 356 с.
39. Ніконова О.В. Системи СААТ – новий інструментарій у проведенні аудиту [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://www.dkrs.gov.ua>
40. Основи інформаційних систем: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В.Ф.Ситник, Т.А.Писаревська, Н.В.Єрмоїна, О.С.Краєва; за ред. В.Ф.Ситника. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с.
41. Панкова С.В. Международные стандарты аудита: Учеб. пособие. – М.: Экономист, 2005. – 165 с.
42. Пінчук Н.С., Галузинський Г.П., Орленко Н.С. Інформаційні системи і технології в маркетингу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 328с.
43. Подольский В.И., Щербакова Н.С., Комиссаров В.Л. Компьютерные информационные системы в аудите: Учебное пособие для студентов вузов – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. -159с.
44. Положення про штрихове кодування товарів, затверджене Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 20.08.2002 №255 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 25.10.2007 №355 (z1271-07) // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua>
45. Проект Закону України «Про електронну комерцію» від 18.02.2010 №6086 // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua>
46. Твердохліб М.Г.: Інформаційне забезпечення менеджменту: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 208с.
47. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.
48. Тесленко Г.С. Інформаційні системи в аграрному менеджменті: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 232 с.
49. Управление развитием информационных систем / Р.Б. Васильев, Г.Н.Калянов, Г.А. Левочкина. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.intuit.ru>
50. Филимонова Н.В. Проблемы внедрения корпоративных информационных систем // Весник ТГУС. Серия «экономика»: межвуз. сб. науч. тр. / Тольяттинский гос. ун-т сервиса. – Вып. 3. – Тольятти: Изд-во ТГУС, 2008. – С.295–304.

Навчальне видання

ГОЛЯЧУК Наталія Василівна

**Інформаційні системи і технології
в обліку і аудиті**

Навчальний посібник

Комп'ютерний набір та верстка: Н.В. Голячук
Редактор: Ю.О. Мельник
Дизайн обкладинки: В.С. Голячук

Підписано до друку 27.12.2011 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Таймс.
Ум. друк. арк. 15,0. Обл. – вид арк. 14,75.
Тираж 300. Зам. № 476

Видання та друк – редакційно-видавничий відділ ЛНТУ
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Реєстр. свідоцтво Держкомтелерадіо України ДК № 4123 від 28.07.2011 р.